

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matevž Grošelj

Taktika nemških jurišnih enot 1. svetovne vojne

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matevž Grošelj

Mentor: doc. dr. Damijan Guštin

Taktika nemških jurišnih enot 1. svetovne vojne

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Iskreno se zahvaljujem mentorju, prijateljem in družini za vso podporo, nasvete in pomoč.

Obenem naj diplomsko delo služi kot opomin, da vedno obstaja tudi druga pot.

Taktika nemških jurišnih enot 1. svetovne vojne

Ko so se na zahodni fronti končali veliki manevri in je fronta zastala, so udeležene armade iskale nove načine za preboj fronte in ponovno vzpostavitev mobilnega vojskovanja. Nemška vojska je formirala specializirane jurišne enote. Namen teh enot je bil razvijanje novih metod boja, uporaba teh metod v boju ter urjenje pripadnikov drugih enot. Med vojno sta se napadalna in obrambna taktika spremenili do nerazpoznavnosti. Pehotni vojak je med napadom tekel od kritja do kritja. Z uvedbo puškomitraljeza je lahko vsak vod svoj manever podpiral z lastnim ognjem. Jurišniki so postavili temelje za pehotno taktiko majhnih enot, ki se uporablja še danes. Posamezni vojak ni bil več zgolj del velikih bataljonov. Postal je individualni bojevnik, ki se je zanašal na lastno iniciativo. Moč enote se ni več merila zgolj v številu pušk in topov, prepoznan je bil pomen morale in ambicije. Novi taktični pristopi so centralnim silam prinesli odmevne zmage v bojih pri Kobaridu, Cambraiu in spomladanski ofenzivi 1918.

Ključne besede: taktika, jurišne enote, jurišnik, 1. svetovna vojna.

German Assault Troop Tactics of World War 1

When the great maneuvers on the western front ended and the frontline came to a standstill, participating armies searched for new ways to achieve a breakthrough and the re-establishment of mobile warfare. The German army established specialized assault troops. The purpose of these troops was a development of new fighting methods and a use of those methods in combat and training used by members of other units. Offensive and defensive tactics had changed beyond recognition during the course of the war. Infantry soldiers had run from cover to cover during an attack. The introduction of the light machine-gun gave every platoon the possibility to support its maneuvers with its own fire. Stormtroopers had established a foundation for small unit infantry tactics that is still in use today. The individual soldier was not merely a part of a big battalion anymore. He had become an individual warrior, relying on his own initiative. The strength of a unit was measured not only by the number of rifles and guns but the importance of morale and ambition were also recognized. New tactical approaches brought resounding victories from the battles of Caporetto, Cambrai and those of the spring offensive in 1918 to the Central forces.

Key words: tactics, assault troops, stormtrooper, World War 1.

Kazalo

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKI OKVIR	7
2.1 PREDMET IN CILJ PREUČEVANJA.....	7
2.2 HIPOTEZI	7
2.3 METODE PREUČEVANJA.....	7
2.4 RAZLAGA POJMOV	8
3 TAKTIKA NEMŠKE VOJSKE V NAPADU DO ZAČETKA POZICIJSKEGA VOJSKOVANJA V 1. SVETOVNI VOJNI	9
3.1 VPRAŠANJE FORMACIJ PEHOTNIH ENOT V NAPADU.....	9
3.2 NAPAD NA UTRJENE POLOŽAJE V PRVIH MESECIH POZICIJSKEGA VOJSKOVANJA	11
3.3 VLOGA ARTILERIJE V NAPADU	12
4 TAKTIKA NEMŠKE VOJSKE V OBRAMBI	14
4.1 ZGODNJI JARKI	14
4.2 NOVI KONCEPT OBRAMBE.....	16
4.3 VLOGA MITRALJEZA V OBRAMBI	18
5 JURIŠNE ENOTE NEMŠKE VOJSKE	20
5.1 RAZVOJ IN STRUKTURA JURIŠNIH ENOT	20
5.2 BOMBAŠKE SKUPINE V NAPADU.....	24
5.3 INFILTRACIJA	25
5.4 TAKTIKA MITRALJEZA IN PUŠKOMITRALJEZA V NAPADU	25
5.5 TAKTIKA METALCEV PLAMENOV V NAPADU	26
5.6 NOVOSTI NA PODROČJU ARTILERIJSKEGA OBSTRELJEVANJA.....	27
5.7 STRUPENI PLINI	28
5.8 PATRULJE	30
5.9 OSTROSTRELSTVO.....	31
5.10 O NAPADU 1918	32
6 OBOROŽITEV IN OPREMA JURIŠNIH ENOT	33
6.1 OBOROŽITEV	33
6.2 OPREMA.....	37
6.3 MORALA.....	38
7 JURIŠNE ENOTE DRUGIH DRŽAV	40
8 ZAKLJUČEK	41
9 LITERATURA	43

1 UVOD

V začetku 20. stoletja, pred začetkom 1. svetovne vojne, so predvidevali, da bo tudi naslednja evropska vojna sledila ustaljenemu vzorcu. Pričakovalo se je, da bo kratka in silovita, zmagala pa bo stran, ki bo napadala najbolj zagrizeno (Bull 2007, 1). Mišljenje je temeljilo na nedavnih primerih, nemško-danski vojni (1864), avstrijsko-pruski vojni (1866) in nedvomno francosko-pruski vojni (1870). Kljub splošnem prepričanju o kratki vojni so nekateri imeli pomisleke. Velika vojna med bogatimi, gosto poseljenimi in industrijsko razvitimi državami bi lahko bila dolga in krvava. V Veliki Britaniji je bil kritičen lord Kitchener, ki je pričakoval večletno vojno. V Nemčiji je načelnik generalštaba, Helmuth von Moltke mlajši, napovedal „vojno umorov“ (Bull 2007, 1–2). Nekateri taktiki so izpostavljali tudi dejstvo, da je tehnologija napredovala do mere, ko stara taktika napada ni več učinkovita. Ker niso zmogli predstaviti rešitve, so kritike sčasoma zamrle (Bull 2007, 2).

1. svetovna vojna se je odvijala po vsem svetu; na Bližnjem vzhodu, v Afriki, Turčiji, na Poljskem, Balkanu, Falklandih, v Italiji, Rusiji in Južnem Tihem oceanu. Vojna se je odločila na zahodni fronti – območju, ki je segalo od Švice do belgijske obale (Sheffield 2008, 6).

Potek vojne na zahodni fronti lahko razdelimo na več faz. Prva se začne, ko Nemčija avgusta 1914 prične operacije po Schlieffnovem načrtu. Načrt je predvideval hiter prodor petih nemških armad čez severno Francijo in Belgijo. Teh pet armad je imelo nalogo stisniti čim večji del francoske vojske ob šesto in sedmo armado, ki sta varovali francosko-nemško mejo (Gudmundsson 1995, 1). Faza se konča z neuspešnim prebojem antantne linije pri Ypresu novembra 1914. Čeprav so zgodnje operacije potekale v duhu mobilnega vojskovanja, so se že pojavljali osnovni strelski jarki. Obdobja „zastoja“ mobilnega vojskovanja so se pojavila že v ameriški vojni za neodvisnost in rusko-japonski vojni. Pozno 1914 ni bilo dvoma, da se bo vojna kmalu rešila mrtve točke. Razlog za ustaljene frontne črte in posledično „sedečo vojno“ leži v prevladi obrambe nad napadom. Območje zahodne fronte je bilo relativno majhno, neprimerljivo s prostranimi planjavami vzhodne fronte. Ni bilo prostora za bočne napade, ki bi izničili prednost, ki jo je imel branilec v utrjenih obrambnih položajih. Leto 1915 predstavlja drugo fazo poteka vojne. Pojavili so se prvi poizkusi prekinitve stanja „mrtve točke“ in ponovne vzpostavitve mobilnega vojskovanja. Leto 1915 zaznamujejo predvsem

bitke izčrpavanja, ki jih uporaba novih taktičnih pristopov in orožij ne reši. Naslednje leto se z bitkama pri Verdunu in Sommi ponovijo vzorci prejšnjega leta, a je vojskovanje pričelo pridobivati modernejši pridih. Sodelovala sta letalstvo in artilerija, pojavila so se oklepna bojna vozila. Pehotna taktika je pričela temeljiti na puškomitraljezu – pojavile so se smeri razvoja, ki po skoraj stoletju še vedno zaznamujejo moderno vojskovanje. Leta 1917 je taktika močno napredovala. Bitka za Cambrai, novembra in decembra 1917 je pokazala, da branilci ne uživajo prednosti iz leta 1914 in le težka zaustavijo odločnega napadalca, ki se je v treh letih naučil nove taktike. Leto 1918 je videlo zadnje velike nemške ofenzive v marcu in antantno „stodnevno kampanjo“ avgusta do novembra, ki je končala vojno na zahodni fronti (Sheffield 2008, 6–7).

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 PREDMET IN CILJ PREUČEVANJA

Predmet preučevanja je razvoj taktike nemških jurišnih enot 1. svetovne vojne. Osredotočil se bom na nove metode, orožje in opremo, ki so jo uporabljali pri izvajanju teh metod. Cilj preučevanja je iskanje razlogov za tako korenito spremembo bojevanja, analiza poteka procesa od zametkov do konca vojne ter preučevanje sredstev, s katerimi so si pripadniki jurišnih enot pomagali pri opravljanju nalog.

2.2 HIPOTEZI

Hipoteza 1: *Taktika jurišnih enot se je razvila kot odgovor na pozicijsko bojevanje.*

Hipoteza 2: *Za uresničevanje ciljev so jurišne enote uporabile nova orožja in nove pristope.*

2.3 METODE PREUČEVANJA

Pri pisanju diplomskega dela sem se za preučevanje snovi uprl na analizo in interpretacijo primarnih in sekundarnih virov. Med primarnimi izstopajo spomini pripadnikov

jurišnih enot, med sekundarnimi pa literatura tujih avtorjev, ki obravnava temo nemških jurišnih enot 1. svetovne vojne. Uporabil sem predvsem angleško literaturo, pisano iz nemških virov, zaradi boljšega poznavanja angleščine. Slovenske literature na to temo praktično ni. Pri pisanju sem uporabil zgodovinopisno metodo, ker gre za analizo zgodovinskega procesa, do katerega je prišlo v času 1. svetovne vojne.

2.4 RAZLAGA POJMOV

Taktika

Izraz taktika je sprva pomenil „veščino bojevanja posameznika, skupin vojakov in oblikovanja bojnih razporeditev vojaških enot na določeni vrsti zemljišča, da bi lahko med bojem v največji meri izkoristile manever in zmogljivosti svojih orožij, obenem pa zmanjšale uspešnost delovanja nasprotnikovih enot in orožij“ (Žabkar 2003, 194).

Danes je taktika vojaška veda, ki se ukvarja s preučevanjem bojnih zmogljivosti vojaških enot od posameznika do velikosti divizije (Žabkar 2003, 194). V diplomskem delu se bom osredotočil na manjše formacije, od polkov do oddelkov.

Jurišne enote

S tem pojmom v diplomskem delu označujem enote, ki se od linijske pehote ločijo po uporabi inovativne pehotne taktike. Enote so bile različnih velikosti, primerljivih s pehotnim vodom, četo, včasih bataljonom. Pojem „jurišne enote“ tako označuje tiste enote, ki so se pojavile na bojiščih 1. svetovne vojne, da bi preizkusile nove taktične rešitve za nastalo situacijo. Enote so imenovali na več načinov, najpogostejši je bil „jurišne enote“ (nem. *sturmtrupp*). V uporabi so bili še: „lovski komandos“ (nem. *jagdkommando*), „enota za patroljiranje“ (nem. *patrouillentrupp*) in podobno (Drury 2007, 11,15). V diplomskem delu sem pripadnike jurišnih enot imenoval z nazivom „jurišniki“ (nem. *stosstruppen*). S tem sem jih ločil od pripadnikov ostalih vojaških enot.

Mitraljez

V slovenski literaturi na temo 1. svetovne vojne se namesto izraza mitraljez (ang. *machinegun*, fra. *mitrailleuse*) pogosto uporablja izraz „strojnica“ (Guštin 2012). Dandanes v

literaturi prevladuje prvi izraz. Dr. Žabkar v svoji literaturi navede oba, a da prednost izrazu „mitraljez“:

„Mitraljez (ali „strojnice“) so avtomatski skupinski pehotni oborožitveni sistemi, ki [...] tvorijo hrbtenico protipehotnega ognjenega sistema pehotnih enot na prvi bojni črti“ (Žabkar 2007, 185).

Enciklopedija orožja, izdana 2008, in Slovenska vojska uporabljata izključno izraz mitraljez (Knific 2008, 206–19; Slovenska vojska 2012).

Puškomitraljez

Dr. Žabkar puškomitraljezom 1. svetovne vojne daje pomožno vlogo, namen je bil dopolnjevati ogenj zmogljivejših mitraljezov na krajših razdaljah. V napadu so pehoti omogočili neprestani rafalni ogenj (težje mitraljeze je bilo za premik potrebno razstaviti) (Žabkar 2007, 181). V angleški literaturi se uporablja izraz lahki mitraljez (ang. *light machinegun*), kar je posledica angleške delitve, v slovenščini pa se uporablja izraz „puškomitraljez“ (Knific 2008, 211). Puškomitraljez se od mitraljeza loči po tem, da ne uporabljajo trinožnega podstavka (Žabkar 2007, 180).

3 TAKTIKA NEMŠKE VOJSKE V NAPADU DO ZAČETKA POZICIJSKEGA VOJSKOVANJA V 1. SVETOVNI VOJNI

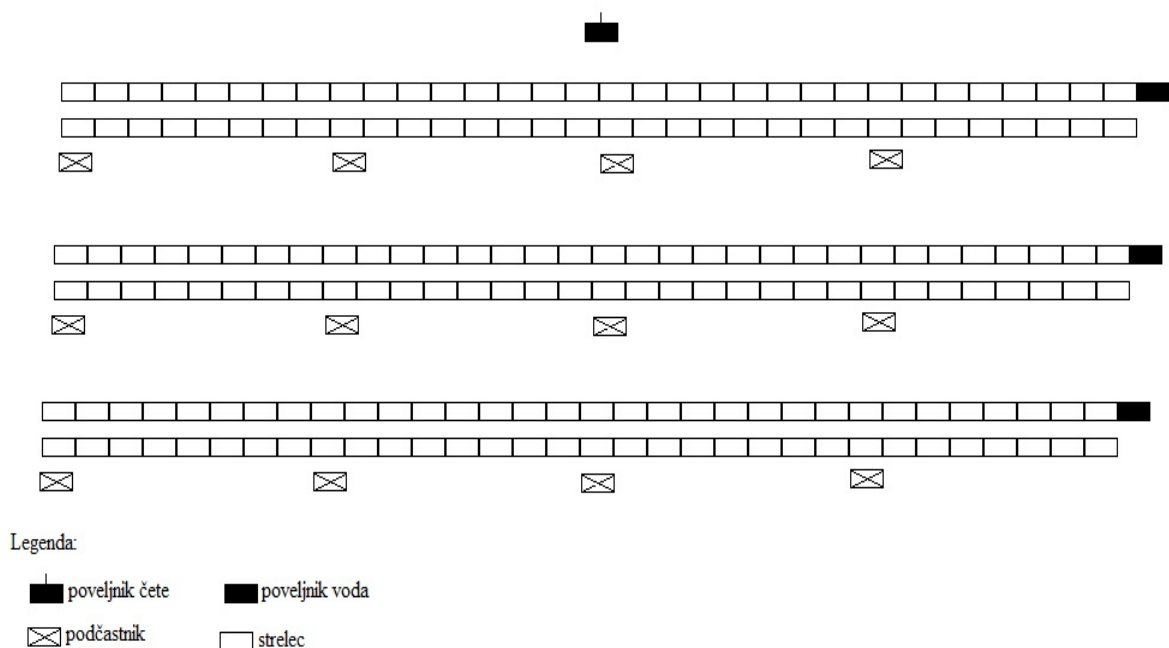
3.1 VPRAŠANJE FORMACIJ PEHOTNIH ENOT V NAPADU

1. svetovna vojna se je začela kot vojna velikih manevrov, kjer se zmaga odloči na operacijskem nivoju. Tak pristop k vojni daje večjo težo operatiki proti taktiki, saj rezultat ene bitke ni bistveno vplival na rezultat celotne kampanje (Gudmundsson 1995, 1). Visoki nemški častniki v predvojnem obdobju niso bili enotni glede pehotne taktike v napadu (Gudmundsson 1995, 18). Obstajali sta dve glavni smeri razmišljanja.

Prva je zagovarjala tesne formacije, češ da je bolje izgubiti nekaj dodatnih mož kot nadzor nad enoto. Že francosko-pruska vojna (julij 1870–maj 1871) je pokazala, da tesne formacije niso način za približevanje nasprotniku, ki je oborožen s sodobnimi puškami z

vrtiljivim valjastim zaklepom (Francoprussianwar.com 2010). Nadzor nad enoto je bil še posebno pomemben zaradi zaupanja v bajonetni naskok. Izkušnje iz preteklih vojn so kazale na večjo uspešnost bajonetnega naskoka tesne formacije. To miselnost so še podkrepili Predpisi za urjenje iz leta 1888. Tesne formacije so bile v predpisih prepoznane kot najboljši način zagotavljanja ognjene premoči, a niso bile striktno predpisane. Izbira natančne formacije je bila v rokah bataljonskih, včasih četnih poveljnikov. Najpogosteje se je za napad uporabljala tako imenovana „kolona vodov“ (glej Sliko 3.1). Šlo je za formacijo, ki jo je pruska vojska uporabljala že za časa Napoleona. Formacija je predstavljala kolono, kjer so si en za drugim sledili vodi v dveh linijah. Med vodi so stali podčastniki, predvsem z namenom „spodbujanja“ in nadzora svojih vojakov. Četa je v tej formaciji imela širino približno 25 metrov. To je omogočalo njenemu poveljniku pregled nad celotno četo, ki jo je lahko usmerjal z glasom (Gudmundsson 1995, 7–9). Nemška pehotna četa pred vojno naj bi bila sestavljena iz treh vodov po 80 mož. S strelci in poveljniki je štela 259 mož.

Slika 3.1: Kolona vodov

Vir: prirejeno po Gudmundsson (1995, 9).

Alternativa so bile formacije odprtega reda, kjer bi posamezniki napredovali posamično ali v manjših skupinah (Gudmundsson 1995, 14). Za tiste čase napredno miselnost

so spodbudila preučevanja konfliktov drugod po svetu. V burskih vojnah (prva 1880–1881 in druga 1899–1902 (Spartacus Educational 2011)) so Buri desetkali angleške enote, ki so se jim približevale v kolonah vodov. V napadu so Buri razdaljo krajšali s kratkim preteki, pri čemer so uporabljali vsako možno kritje. Nasprotnikovo voljo do boja so zlomili z natančnim ognjem, ne z bajonetnim naskokom. Novi pristopi so navdušili nemške vojaške kroge. Navdušenje je doseglo višek leta 1902. Zanimanje je hitro zamrlo, saj se je ob uporabi te taktike vod, močan 80 mož, raztegnil na širino 300 metrov. Če bi šel v napad bataljon, bi imel bataljonski poveljnik svojih 960 mož raztegnjenih na razdalji treh kilometrov. Debata o uporabi formacij odprtega reda se je ponovno razplamenela v času rusko-japonske vojne (februar 1904–september 1905 (The Russo-Japanese War Research Society 2002)). Leta 1906 so bili izdani Predpisi za urjenje iz 1906. Ti so še vedno dajali velik poudarek bajonetnem naskoku, a so priznavali, da je občasno potrebno razširiti vrste, da se lahko enota približa sovražniku (Gudmundsson 1995, 20–2).

Najbolje se lahko uporabnost ene in druge miselnosti ponazori s praktičnim primerom. 8. septembra 1914 je 43. pehotna brigada napadla ruske položaje. V prvi liniji je napredovalo 15 od 16 čet v odprtem redu in ena v tesni formaciji. Pri prvih 15 četah je od 2250 vojakov napad preživel 2225 vojakov. V šestnajsti četi jih je preživela zgolj polovica od 150, kolikor jih je šlo v napad (Gudmundsson 1995, 24).

Atteridge je leta 1915 zapisal, da je konec s tesnimi formacijami. Nov način bojevanja, odprti red, se je razvil brez direktiv in ukazov. Poveljujoči so ugotovili, da lahko napredujejo le v odprtem redu, od kritja do kritja. V prvih dneh vojne so lahko zalegli le strelci izbranih enot, za vojake osnovnih pehotnih enot je bil to znak strahu. Zaradi volumna ognja, ki so ga omogočile moderne puške repetirke, je bila uporaba kritja nuja. Atteridge (v Bull 2007, 4) izpostavlja, da je že francosko-pruska vojna (1870) pokazala pomanjkljivosti starih načinov bojevanja, a so bile lekcije spregledane.

3.2 NAPAD NA UTRJENE POLOŽAJE V PRVIH MESECIH POZICIJSKEGA VOJSKOVANJA

„Dirka do morja“, ki ponazarja zaporedne poizkuse obeh strani, da bi zaobšla nasprotnikove položaje in ponovno vzpostavila vojno manevra, se je končala z vzpostavitvijo neprekinjene frontne linije od obale Severnega morja do meje s Švico (Sheffield 2007, 184).

Ker fronta ni imela odprtih bokov se je izgubila možnost manevra v tradicionalnem smislu – vsi napadi so morali biti izvedeni frontalno. Frontalne napade je dodatno omejila bodeča žica. Nasprotnik je lahko zemljišče pred svojimi obrambnimi položaji preučil in pripravil, v obrambne položaje pa je namestil mitralješka gnezda in jim dodelil artilerijsko podporo. Napadalec se je znašel v izjemno nelagodnemu položaju. Napadi so terjali visoko število smrtnih žrtev (Gudmundsson 1995, 27).

Jarki so bili sprva izkopani kot začasna rešitev. Pogosto so jih izkopali na ključnem terenu, recimo na vrhovih okoliških hribov, iz katerih se je dalo natančno usmerjati artilerijski ogenj. Da bi se nasprotniku preprečila uporaba ugodnih položajev so nemški korpusni in divizijski poveljniki pogosto ukazovali napade „z omejenimi cilji“. Njihov namen je bil zavzeti določeno območje in ne uničenje določene nasprotnikove enote. Ti napadi so se močno razlikovali od klasičnih napadov, ki jih je urila nemška vojska v predvojnem času. Pri napadih z omejenimi cilji je bila gostota nasprotnika na ciljnim položaju večja, zato je bila tudi artilerijska priprava močnejša. Ko je bil položaj zavzet, je grozila večja nevarnost protinapada. Največjo težavo pa so predstavljale nasprotnikove artilerijske baterije, ki so lahko z ognjem prekrile nikogaršnjo zemljo, po kateri so prihajali napadaleci (Gudmundsson 1995, 28).

Na podlagi izkušenj iz rusko-japonske vojne, je nemška vojska o napadih z omejenimi cilji razmišljala že pred vojno. Napadi na utrjene položaje so bili podobni klasičnim napadom, razlikovali so se v le podrobnostih. Za napad na utrjen položaj je bil večji poudarek na artilerijski pripravi. Zaželeno je bilo, da se strelski položaji pripravijo čim bližje nasprotnikovim, s čimer bi se lahko bajonetni naskok izvedel neposredno iz lastnih jarkov v nasprotnikove. Bajonetni naskok in boj moža na moža, ki mu je sledil, je bil ključni trenutek napada. Razlika med napadom v pozicijskem in mobilnem vojskovanju je torej v obsežnosti predpriprav. Če je bil napad v mobilnem vojskovanju *ad hoc* situacija, je pri napadu na utrjene položaje šlo za sistematično operacijo. Obsežni izvidniški dejavnosti je sledilo izdelovanje skic. Noč pred napadom so bojne pionirske enote odstranile žične ovire za napadalne enote (Gudmundsson 1995, 28).

3.3 VLOGA ARTILERIJE V NAPADU

Ob začetku 1. svetovne vojne se je artilerija v grobem delila na poljsko in težko topništvo. Poljsko topništvo so predstavljala hitrostrelna orožja. Najbolj znameniti predstavnik je bil francoski hitrostrelni top M1897 kalibra 75 mm. Ta orožja so izstreljevala do deset kilogramov težke granate, najpogosteje z neposrednim ognjem (posadka je videla svoje tarče). Njihova vloga je bila neposredna podpora pehoti. Ker so bili topovi tako blizu pehotnemu boju, so bile posadke zavarovane s ščitom. Težko topništvo so predstavljala orožja velikih kalibrov, njihov namen pa je bil uničevanje utrd in utrjenih položajev. Le redke vojske so imele večje število takih orožij. Nemška vojska je imela v uporabi poljske havbice model 1913. Granato kalibra 150 mm je lahko izstrelila devet kilometrov daleč (Bull 2008a, 173).

Poljsko topništvo je bilo pri obstreljevanju jarkov neučinkovito zaradi položne parabole leta izstrelka, majhnega kalibra in uporabe šrapnelnih granat. Šrapnelne granate so v tistem času predstavljale osnovni protipehotni projektil. Ker so tarčo zasule s točo kroglic so bile učinkovite proti pehoti na odprtem, ne pa tudi proti vkopanim enotam (Knific 2008, 181). Hitro se je ugotovilo, da se za uničevanje utrjenih položajev potrebuje orožje večjega kalibra. Namesto šrapnelnih se je pričelo uporabljati rušilno-razpršne granate. Ker ni bilo pričakovano, da se bo vojna sprevrgla v sedečo, je bilo v letu 1914 proizvedenih zgolj 200 granat za britanske havbice kalibra 233 mm (Bull 2008a, 195).

Na podlagi izkušenj iz rusko-japonske vojne je nemška vojska že kakih deset let pred pričetkom 1. svetovne vojne v uporabo vpeljala specifična artilerijska orožja. Mednje spadajo minometi in lahke poljske havbice kalibra 105mm. Obe vrsti orožij sta lahko streljali pod visokimi koti, s čimer sta lahko projekte spustili čez zidove in podobne ovire. Pred vojno je večina pehotnih divizij imela bataljon dvanajstih poljskih havbic. Nemška vojska je uporabljala minomete treh kalibrov. Lahki, kalibra 76 mm, je lahko izstrelil 4,75-kilogramsko mino na razdalji do 1050 metrov. Srednji, 170 mm, je bil namenjen za defenzivno orožje v utrdah. 50-kilogramsko mino je lahko izstrelil na razdalji do 800 metrov. Težki minomet kalibra 210 mm je izstrelil 100-kilogramsko mino do 420 metrov daleč. Minometi so bili namenjeni uničevanju nasprotnikovih utrjenih točk. Sprva so bili dodeljeni posebnim pionirskim enotam za napade na utrjene položaje ali obrambo utrd. Ko se je pričela utrjevati celotna bojna črta, so minomete reorganizirali v neodvisne bataljone (Gudmundsson 1995, 29).

Pozno leta 1915 se je rešitev taktičnega problema, ki so ga predstavljali jarki branilcev, videlo v vedno večji količini artilerijskega streliva, ki bi ga izstrelili na nasprotnikove položaje. Mišljenje ni bilo omejeno le na nemško vojsko; v Franciji sta bila Petain in Foch mnenja, da mora artilerija „očistiti“ položaj, nato pa bi ga pehota zasedla. Podobno so razmišljali Britanci, še posebej za območja, kjer so imeli nastanjene enote, ki niso bile dovolj izurjene, da bi se borile na kakršen koli drugačen način. Britanci so na nemške položaje pred ofenzivo na Somi leta 1916 v teden dni trajajoči artilerijski pripravi izstrelili 1.700.000 granat. Upe za tako rešitev sta razblinila protibaterijski ogenj branilčeve artilerije in postopno uvajanje načel obrambe v globino (Bull 2007, 64; Bull 2008b, 218).

Kako uničujoč učinek je imelo artilerijsko obstreljevanje se najlažje ponazori s frazami, ki so si jih izmislili pehotni vojaki za obstreljevanje in njegove učinke. Med najbolj znanimi je „bobneči ogenj“ – neprestane eksplozije granat so povzročale tak hrup, da so se vsi zvoki zlili v en oglušujoč trušč. Če je koga zadel neposredni zadetek težkega orožja so zanj rekli, da je postal „jabolčna čežana“; postrgalo se ga je z „žličko“ in „pokopalo v lonček“. (Bull 2007, 56)

4 TAKTIKA NEMŠKE VOJSKE V OBRAMBI

4.1 ZGODNJI JARKI

Sistem jarkov se je razvil iz povsem praktičnih razlogov. Zaradi pogojev vojskovanja, ki so se razvili 1914, jarki in utrjeni položaji niso več predstavljali izbire ampak so postali nujnost.

Rommel je že septembra 1914 na podlagi lastnih izkušenj ugotovil, da je enoto na dosegu nasprotnikove artilerije potrebno razširiti in da že osnovni zaklonilniki močno povečajo možnost preživetja ob primeru artilerijskega obstreljevanja (Rommel 2009, 30).

Hitrost streljanja, ki jo je dosegel strelec in s tem volumen ognja, je narastla eksponentno. Z mušketo je strelec leta 1814 na razdalji do 100 metrov lahko izstrelil do tri strele v minuti. Leta 1914 je lahko izstrelil že deset namerjenih strel v minut na razdalji do 500 metrov. Povečana natančnost, hitrost in območje, ki ga je lahko prestrelil pešak, je vojaku

iz leta 1914 povečala ubojnost za desetkrat. Povečala se je tudi ubojna moč artilerije, ki je v letu 1914 s sodobnimi topovi lahko izstrelila do deset granat v minuti na razdalji do pet kilometrov. Top iz začetka 19. stoletja je težko izstrelil več kot eno granato v minuti (Bull 2008a, 185–6).

Francoski izračuni iz leta 1915 so namigovali, da lahko enota, oborožena z modernimi repetirkami, ubrani pravilno utrjene položaje proti napadalcu z dvanajstkratno številčno premočjo. Če bi branilci odprli ogenj na razdalji 800 metrov, bi lahko zadeli približno sebi enako število napadalcev, preden bi se ti približali na 600 metrov. Napadalec bi utrpel približno enako število žrtev, da bi se branilec približal na 400 metrov. Tako blizu so napadalci predstavljali večjo tarčo. V naslednjih sto metrih je bilo pričakovano, da bodo branilci ponovno zadeli sebi enako število napadalcev. Bolj kot se je napadalec približeval, več bi imel padlih. Če je branilec zadnjih 100 metrov ohranil mirno kri, so zadevali tudi slabo namerjeni streli. Precej verjetno je, da se je morala prej zlomila pri napadalcih kot branilcih v relativno varnem zavetju strelskih jarkov. Če je prodrl v jarke, je bil izčrpan napadalec številčno v manjšini in lahka tarča za protinapade branilcev.

Kjer so bila v obrambnih položajih še mitralješka gnezda večinoma ni bilo pričakovano, da bo napadalec, ki uporablja konvencionalno taktiko, prišel na razdaljo 100 metrov od strelskih jarkov (Bull 2007, 21–3).

Manj kot četrtina zadetih je takoj umrla, ostalo so predstavljali ranjenci. Ranjenci so za napadalca večje breme kot mrtvi. Smrtno zadeti so padli tiho, med tem ko so ranjenci potrebovali takojšno pomoč in ovirali so vojake, ki so prihajali za njimi. Kriki so močno vplivali na moralo napadalcev (Bull 2007, 22).

Obrambna dela so bila v začetku precej osnovna. Vojaki so se lahko vkopali leže, v 30 centimetrov globoke ležeče zaklonilnike, uporabljali vreče s peskom, naravne značilnosti ali osnovne jarke. Sčasoma so se jarki poglobili, iz ravnih linij so se razvili pogosti oboki, ki so lokalizirali eksplozije in zavarovali vojake pred artilerijskim ognjem z bokov. Kjer je bila podtalnica blizu površja in ni bilo mogoče izkopati globokih jarkov so jih gradili navzgor z uporabo vreč s peskom in lesa. Prednost takih konstrukcij je bila v relativno suhih jarkih, slabost pa v količini potrebnega dela in vpadljivosti. Ko so se izkopali prvi jarki, se je že razmišljalo o strešnem kritju. Večinoma se ga je zanemarjalo, saj bi se ga izdelovalo predolgo, ali pa enostavno ni bilo mogoče pridobiti potrebnih materialov. Namesto strešnega kritja se je

kopalo manjše luknje, ki se jih je izkopalo ob zid, da so lahko vojaki v njih počivali (Bull 2008a, 188–91).

Sprva so jarki predstavljali le začasno rešitev za enote na obrambnih položajih, zato so bili sestavljeni iz ene ali dveh vrst jarkov (Rommel 2009, 35). V prvih mesecih vojne so na položajih ostajale cele enote. To je povzročilo nepotrebno gnečo in taktično nefleksibilnost. Položaji so v napadu lahko bili ubranjeni ali pa izgubljeni. Ker branilec ni razpolagal z rezervnimi enotami, je na izgubljene položaje težje izvedel učinkovit protinapad. Izkazalo se je, da številčno manjša posadka v prvih linijah nudi več prednosti: izgube zaradi artilerijskega ognja so bile manjše, rezervni položaji so nudili enote za protinapade, več zaporednih obrambnih linij je lažje absorbiralo moč napadalca. Nemški priročnik za gradnjo utrjenih položajev iz leta 1916 je navajal, da morajo biti položaji urejeni v tako globino (mišljena je horizontalna „globina“ obrambnih črt, ne vertikalna globina posameznih jarkov), da izguba na nekaterih mestih ne bi ogrozila izgube celotnega položaja. Jarke naj bi se kopalo iz neprekinjenih, a ne vzporednih položajev. Ti položaji bi bili en od drugega oddaljeni od 150–200 metrov. Prve položaje, ki bi tako imeli več linij, bi podpirali drugi obrambni položaji. Ti bi se nahajali 2–5 kilometrov za prvimi. Obe liniji in območje med njima naj bi bili prekrite s posameznimi utrjenimi točkami. Temelje obrambnih položajev so predstavljala mitralješka gnezda. Nemška vojska je pričela graditi zaklonilnike, odporne na neprekinjen ogenj kalibra do 150 milimetrov in občasne zadetke večjih kalibrov. V obrambne položaje so pričeli vgrajevati betonske konstrukcije (Bull 2008a, 191–2).

4.2 NOVI KONCEPT OBRAMBE

Nemška vojska je na zahodni fronti od poletja 1916 do pomladi 1918 delovala defenzivno. Iz izkušenj velikih ofenziv Antante so povsem spremenili svoj pristop do obrambe (Bull 2007, 55).

Izkušnje iz prvih dveh let vojne so kazale, da je položaje v večini primerov nemogoče zadržati z eno vrsto strelskih jarkov. Prav tako se je utrjevanje položajev na vzpetinah, vidnih nasprotniku, izkazalo za neučinkovito. Čeprav se je s tem nasprotnika lažje opazovalo, so bili nemški položaji vidni nasprotnikovim opazovalcem, ki so nanje usmerjali uničujoč artilerijski ogenj (Bull 2007, 56–7).

Leta 1916 je bojišče postalo „prazno“. Iz ene linije jarkov se je razvil kompleksen sistem dveh ali treh obrambnih con, postavljenih vsaj kilometer ena za drugo. Vsaka cona je bila sestavljena iz treh linij jarkov, ki so bili od 50 do 200 metrov narazen. Povezani so bili s povezovalnimi jarki. Ko se je nasprotnik kje prebil, se je tisti sektor osamilo in obkolilo. Temelje obrambe so predstavljale utrjene točke v gozdovih, vaseh in podobnih ugodnih naravnih značilnostih. Če je bilo možno, so bile linije postavljene tako, da se je iz prvih položajev lahko opazovalo nasprotnikove in se usmerjalo artilerijski ogenj. Jarki, kjer je bila nastanjena večina enot, pa so bili izkopani na drugi strani vzpetin, da jih nasprotnik ni mogel opazovati. To je pomenilo, da vojaki včasih niso videli dlje kot 100 metrov pred seboj, a so bili varni pred nasprotnikovim opazovanjem in s tem natančnim ognjem nasprotnikove artilerije. Nekaj mitraljeških gnezd je bilo postavljenih pred obrambnimi položaji, kjer so lahko izkoriščala element presenečenja. Minometi so bili v lastnih zaklonilnikih izven obrambnih jarkov. S tem so se izognili očitnim točkam, ki jih je nasprotnik obstreljeval (Bull 2008b, 239–40).

Do leta 1917 so obrambne metode napredovale. Celotna fronta je bila razdeljena na divizijske sektorje, široke po pet kilometrov. Polk je imel bataljone postavljene enega za drugim, do štirih kilometrov v globino. Po en polk je bil v prednji, obrambni in zadnji coni. Bataljon v prednji coni je bil postavljen kilometer in več v globino. Prvo obrambno črto je predstavljalo varnostno območje, kjer je bilo nastanjenih približno 50 vojakov razdeljenih v več postojankah. Za njimi je bila črta odpora. Tam je okoli 200 mož z mitralješkimi gnezdi iz položajev velikosti oddelka tvorilo formacijo „šahovnice“. Zadnji del prednje cone je predstavljala glavna linija odpora, kjer je preostanek bataljona branil eno ali dve vrsti jarkov.

V primeru večje ofenzive bi se prednje posadke umaknile do glavne linije, vse območje med glavno linijo in nasprotnikovimi položaji pa bi obstreljevalo topništvo. S tem so nasprotnikove enote morale prečkati približno kilometer razrite zemlje, ves ta čas pa bi nanje streljalo topništvo, mitralješka gnezda in ostrostrelci (Bull 2008b, 242–3).

Če je nasprotnik zavzel vrsto strelskih jarkov, se je soočil s problemom obrambe. Tista stran jarkov, ki je bila obrnjena proti položajem bivših lastnikov, ni imela urejenih strelskih stopnic, ki bi omogočile ugodne strelske položaje. Nasprotnikove enote, ki so se prebile v jarke, so bile obkoljene iz več smeri (Bull 2007, 59–60).

Nemška vojska je dajala vedno večji pomen aktivni obrambi. Obramba ni bila več zgolj linearni načrt, postala je branjeno območje, polno posameznih položajev, ki so se

medsebojno podpirali. Aktivna obramba se je izražala v neprestani pripravljenosti vrniti udarec s protinapadi, ki bi dokončno potolkli izmučene napadalce (Bull 2007, 72; Bull 2008b, 243).

Kot velik premik v načinu vojskovanja je opaziti tudi nov pogled na umik. Če se je na začetku vojne zdelo nečastno zavzeti kritje, se je nemški vojski leta 1917 zdelo smiselno zapustiti položaje, se umakniti in prepustiti svoje položaje nasprotniku. Umik jim je nudil boljše obrambne položaje in krajšo pot rezervam. Čeprav je tako dejanje taktično povsem smiselno, ga je nemška javnost dojemala kot „beg“ in dejanja ni podpirala. Kljub temu je šlo za umik iz območja, ki so ga zavzeli nasprotniku. Tu se morda pojavi razlog za nefleksibilnost Francozov in Britancev, saj bi vsak njihov umik pomenil, da se je Nemcem prepustilo še večji del Francije ali Belgije (Bull 2007, 75).

4.3 VLOGA MITRALJEZA V OBRAMBI

Mitraljez je bil v svetovni vojni nezamenljivo orožje. Z volumnom ognja, ki ga je izstrelil, se je lahko majhna posadka z obrambnih položajev uspešno upirala do 14-krat močnejšemu nasprotniku (Bull 2007, 23).

Pravilnik za mitralješke častnike in podčastnike iz 1916 je dajal velik poudarek maskiranju mitraljeških gnezd. Večinoma je vsak mitraljez imel dva položaja z enakim vidnim poljem, da je lahko posadka po potrebi premaknila orožje. Ob orožju je bilo 16 škatel streliva (4.000 nabojev). Ko se je ena porabila, je vojak iz posadke takoj stekel v zaledje po novo. Ob orožju so bile še tri rezervne cevi, nadomestna voda za hlajenje in kopito. Za obrambo je imela posadka na voljo šest ročnih bomb. Položaj je podnevi varoval en stražar, ponoči pa dva. Mitraljez je bil čez dan v zaklonilniku, ponoči pa pripravljen na položaju (Bull 2007, 99).

Ugotovljeno je bilo, da se pomen delujočih mitraljezov veča z močjo artilerijskega obstreljevanja pred napadom, zato je bilo pomembno, da se mitraljeze čim boljše zaščitijo. Mitralješke posadke so imele na voljo trdne zaklonilnike. Včasih se je mitralješke položaje predstavilo za drugo ali celo tretjo linijo jarkov. S tem ukrepom se je zmanjšala nevarnost, da bi jih prizadelo nasprotnikovo metodično obstreljevanje. Posamezna orožja so bila postavljena tako, da so streljala bočno na jarke ali pa so imela široko vidno polje. Delež mitraljezov je

ostal daleč za jarki, zakrit pod drevesi, v globokih zaklonilnikih ali grmičevju (Bull 2007, 101).

5 JURIŠNE ENOTE NEMŠKE VOJSKE

5.1 RAZVOJ IN STRUKTURA JURIŠNIH ENOT

Med jurišnimi in gorskimi enotami se lahko potegne več vzporednic. Oprema in metode gorskih enot so močno vplivale na opremo in metode jurišnih enot. To je vidno pri uniformi, ki so jo prevzele jurišne enote delno od gorskih, ter pri metodah bojevanja. Najbolj izrazita je stopnja avtonomije častnikov in podčastnikov z nižjim činom in uporaba majhnih enot. Značilnosti gorskega terena so gorske enote prisilile v svojevrsten način bojevanja (Bull 2007, 86).

Drugi „poligon“, kjer se je lahko v boju testiralo nove ideje, so predstavljale patrolje; kratkotrajni vpadi v nasprotnikove rove z namenom zbiranja informacij ali motenja nasprotnikovega delovanja (Bull 2007, 87–8).

Za uradnega predhodnika jurišnih enot v nemški vojski se pogosto omenja enoto jurišnih topov pod poveljstvom majorja Kalsowa. Neuradno so posamezni bataljoni ustanavljali lastne namenske jurišne enote, ki so jih uporabljali predvsem v nočnih patroljah in kratkih napadih, katerih namen je bil predvsem motiti nasprotnika in zbiranje informacij (Bull 2007, 79).

V začetku leta 1915 je nemški polkovnik Max Bauer ustanovil eksperimentalno enoto, ki je testirala nova orožja: minomete, metalce plamenov in jurišne topove. Njegova naloga je bila, da je pridobljene izkušnje razširil po enotah nemške vojske, s čimer bi morda lahko našli način za prebitje nasprotnikovih jarkov in ponovno vzpostavitev vojne manevra. Major Kalsow je poveljeval jurišnemu odredu, sestavljenemu iz poveljstva, dveh čet pionirjev in enote dvajsetih lahkih topov kalibra 37 mm. Vojaki, ki so zapolnili mesta v novo nastali enoti, so bili večinoma iz rezervnih formacij. Kalsow je izpopolnjeval taktiko na poligonu spomladi leta 1915. Tradicionalni artilerijski pripravi bi sledil napad pionirjev. Ti bi, zaščiteni s ščiti, pripravili pot za lahke topove. Topovi bi, ko bi prišli na položaje, z neposrednim ognjem uničili mitralješka gnezda in utrjene točke, ki so preživelih predhodno obstreljevanje. Ko bi bile uničene te točke, bi sledil napad pehote, ki bi zavzela položaje (Bull 2007, 79–80).

Uporaba jurišnega odreda v boju ni prinesla zelenih rezultatov. Ugotovilo se je, da top kalibra 37 mm nima dovolj moči, da bi lahko uničil fortifikacije, poleg tega naj bi bila enota uporabljena napačno. Enota je bila zamišljena kot rezerva, ki bi prišla na bojišče in nasprotniku zadala končni udarec, a so jo zaradi pomanjkanja mož uporabili kot navadno pehoto. Odred je v prvih dveh tednih bojov od skupno 649 mož izgubil 184 mož in šest topov. Zaradi hudih izgub in specifičnega treninga enota nekaj časa ni mogla bojno delovati. Major Kalsow je bil odstranjen, zamenjal pa ga je stotnik Rohr. Rohr je pred tem poveljeval enoti gardnih strelcev, ki je že imela lastne jurišne enote in je bila znana po inovativnih pristopih v napadu. Ko je Rohr prevzel poveljstvo je bil jurišni odred organizacijsko spremenjen. Vseboval je šest mitraljezov (ekvivalent mitralješki četi), štiri lahke minomete in šest metalcev plamenov. 37 mm topovi so bili kasneje zamenjani z baterijo gorskih havbic. Jurišni odred je tako naredil ogromen skok v smislu kombinacije različnih rodov. V eni enoti so bili združeni pehotni, inženirski in artilerijski rod (Bull 2007, 80–2).

Rohrov odred je dobil priložnost oktobra leta 1915. Napad so pričeli metalci plamenov, ki jim je sledil napad jurišnih oddelkov. Ti so z uporabo ročnih bomb očistili francoske jarke. Če se je kje pojavil francoski mitraljez, so z njim opravili minometi in artilerija, ki so bili namenjeni prav takim nalogam. Po uspelem napadu je jarke zasedla navadna pehota, ki je s seboj prinesla material za utrjevanje zavzetih položajev (Bull 2007, 82).

Že decembra istega leta je Rohrova enota pričela izvajati kratka usposabljanja za ostale enote. Namen jurišnega odreda je bil predvsem razširiti znanje o novih načinih bojevanja po celotni vojski. Maja leta 1916 je bil izdan ukaz, da morajo vse armade nemške vojske na urjenje poslati izbrane slušatelje. Ti so se potem vrnili v matične enote, kjer so pridobljeno znanje širili naprej. Rohrov jurišni odred je bil tako uspešen, da je bil tisto leto preoblikovan v bataljon. Po zaslugi inštrukcij jurišnega bataljona so mnogi nemški polki razvili lastne jurišne vode ali čete. Namen teh enot je bil napad na nasprotnikove najbolj utrjene točke. Po zaslugi programa je do novembra 1916 večina divizij imela lasten jurišni odred vsaj v moči čete, nekateri v moči polka. V jurišni odred so preoblikovali celotni bataljon lahke pehote. Razvoj specifičnih jurišnih enot je vodil v videz „elite“, kar pa ni bilo načrtovano. Posebni status se je kazal predvsem v dvojnih porcijah in dopustu. Ker so jurišniki pogosto trenirali, so bili oproščeni straže in podobnih opravil. Njihov trening je vseboval manj drila, posameznikovo iniciativo se je gojilo in ne več teptalo. Polovica dneva, ki je bil namenjen urjenju, so predstavljali športi – tek, gimnastika, nogomet, poligon s

pehotnimi ovirami in tekmovanja v metu ročne bombe (Gudmundsson 1995, 87; Bull 2007, 83–4).

Celoten program je bil zastavljen z namenom, da se v novi taktiki izuri najvišji možni del nemške vojske. Jurišni odredi so postali inštruktorji sodobnega bojevanja in bojne enote, namenjene najtežjim nalogam (Bull 2007, 84).

Ko bi se po vzorcu jurišnih enot izurilo še preostali del nemške pehote, bi jurišni bataljoni postali odveč. Gre za „načrtovano zastarelost“, zato so bile jurišne formacije organizirane kot začasne enote, brez domačih vojašnic, brez okrožja, kjer bi novačili svoje rekrute in brez povezave z določeno lokalno skupnostjo, kot jo je imela večina nemških polkov. Jurišni bataljoni so imeli baze v okupirani Franciji, Belgiji in Rusiji. Izgube so popolnjevali s prostovoljci iz drugih enot (Gudmundsson 1995, 86–7).

Moč posameznih jurišnih bataljonov se je spreminjala. Na višku moči je posamezen bataljon lahko imel do 1400 mož, razdeljenih v pet jurišnih čet (posamezna četa je imela pet častnikov in 263 mož), ki jih je podpiralo:

- sprva šest, nato 12 mitraljezov (v eni ali dveh četah – ena četa je imela štiri častnike in 85 mož),
- štiri modificirane havbice kalibra 76,2 mm v artilerijski bateriji, namen katere je z neposrednim ognjem podpirati pehoto (trije častniki in 76 mož),
- minometno četo z osmimi lahкими minometi (dva častnika in 108 mož),
- enota s šestimi metalci plamenov (Bull 2007, 84–5).

Reorganizacija 1918

General Ludendorff je bil goreč zagovornik ideje, da bi se vsak nemški vojak povzpел na standarde jurišnikov. Ludendorff se je zavedel negativnih demografskih značilnosti nemške vojske pozimi 1917–1918. Velik del vojakov je bil v svojih tridesetih ali pa fizično niso bili zmožni naporov, ki jih je zahtevala nova taktika. Del vojakov enostavno ni bil sposoben doseči standardov, ki so jih narekovali mladi na višku svoje psihofizične sposobnosti. Oprema je bila dragocena in zapravljeni jo za vojake v tridesetih, štiridesetih ali petdesetih, ki niso imeli ne fizične kondicije in ne miselne naravnosti, da bi se zagreti podali v bitko, bi bilo zapravljanje resursov. Rešitev je videl v reorganizaciji divizij. Mlade in

fizično sposobne vojake je skoncentriral v napadalne divizije, ki so imele večji delež artilerijske podpore, hrane, streliva in časa, namenjenega urjenju. Večino zime 1917–1918 so preživel na urjenju. Po koncu urjenja so, glede na taktiko, postali jurišniki. Bili so smetana nemške vojske, v ofenzivi spomladi 1918 so ravno te divizije dosegle prvi večji preboj fronte. Na vsako napadalno divizijo so prišle tri obrambne divizije. Te so bile popolnjene z mešanico premladih in starih, bile so slabše opremljene in slabše motivirane. Tudi te divizije so ohranile bataljonske jurišne enote, po sposobnosti enakovredne tistim iz napadalnih divizij. Vzpostavitev elitnih enot na račun ostalih je pričetek mita in primerjave jurišnih enot s specialnimi enotami druge svetovne vojne. Prvenstveno je šlo pri jurišnih enotah predvsem za inštruktorje (Gudmundsson 1995, 151–2; Drury 2007, 30–1).

Vpogled v organizacijo dveh različnih pehotnih čet v bavarskem gardnem polku iz leta 1918 nam pokaže, kako zelo se je spremenila organizacija pehotnih čet in vodov v času vojne. Prva četa je bila razdeljena na pet vodov. Trije so bili „bojni“, en „ekspanzijski“ in en rezervni. Vsak bojni vod je bil razdeljen na dva „enotna oddelka“ in jurišni oddelek. Enotni oddelek je bil hibrid med puškomitralješko ekipo in ekipo strelcev. Rezerva je vsebovala manjši izvidniški oddelek in oddelek metalcev granat. Ekspanzijski vod so sestavljali štirje rezervni podčastniki, 16 rezervnih mož in četni puškar. Druga četa je bila sestavljena iz štirih vodov. Trije so bili „linijski“, sestavljeni iz po dveh oddelkov strelcev (oboroženih s puškami) in dveh puškomitraljeških oddelkov. Prvi vod je imel pridodan oddelek metalcev bomb, tretji pa jurišni oddelek. Četno poveljstvo je dodatno imelo poseben, manjši jurišni oddelek (s štirimi možmi namesto osmimi) in manjši izvidniški oddelek (Gudmundsson 1995, 101).

Pehotne enote so se do konca leta 1917 preoblikovale. Niso bile več oborožene zgolj s puškami repetirkami. Vsaka pehotna enota do velikosti voda je postala kombinirana, svoj manever je lahko podpirala z lastnim ognjem. Prav tako se je bojišče iz prostora, kjer so se pehotni polki in bataljoni borili za ognjeno premoč in se potem spopadali kot cele enote, postalo prostor, kjer so napade bataljonov in polkov sestavljale množice manjših bojev. V teh bojih je posamezni vod (ali celo oddelek) poizkušal pridobiti lokalno premoč v ognju in jo izkoristiti z lokalnimi premiki. Neposredni nadzor nad bojem je tako iz bataljonskih poveljnikov padel na pleča poročnikov in vodnikov, ki so vodili vod ali oddelek (Gudmundsson 1995, 101–2).

5.2 BOMBAŠKE SKUPINE V NAPADU

Ročne bombe so bile prepoznavno orožje jurišnih enot. Namesto frontalnega napada so v napadu bombaške skupine prodrle v jarek na eni točki, nato pa so z uporabo ročnih bomb očistile jarek z bokov. Napredovali so vzdolž jarka. „Navijanje“ jarkov je postalo ustaljena praksa že v sredini leta 1915 (Bull 2007, 34–5).

Takrat poročnik Erwin Rommel je podrobno opisal postopek napada v Argonskem gozdu junija leta 1915:

Moj vod je sledil. Vsak je nosil svoje, več lopat ali pa vreče, polne bomb ali streliva. [...] Napadli smo garnizijo Central II. Naša artilerija je prenehala z obstreljevanjem. Nekaj salvam granat je sledil juriš in že smo bili v Central II. Del garnizije je tekel po jarku, nekaj jih je bežalo čez polja, ostali so se predali. Ko je del enote razširjal strelski jarek, je večina jurišne enote pritiskala južno. Premaknili smo se po tri metre globokem povezovalnem jarku in imeli srečo, da smo presenetili in zajeli francoskega bataljonskega poveljnika s celotnim štabom (Rommel 2009, 66–7).

Bombaška taktika se je razvila skozi leto 1916. Bombaška skupina se je povečala iz sedem plus vodja oddelka na osem plus vodja. Osem mož je bilo razdeljenih na dve skupini po štiri. Prvo skupino sta sestavljala dva metalca bomb in dva nosilca v bližnji podpori. Vsak je nosil po šest bomb. Če je bilo potrebno, so vsi štirje vrgli bombe hkrati in ustvarili salvo. Pomožna orožja te skupine so predstavljale pištole in bodala. Druga ekipa je bila sestavljena iz nosilcev in rezervnih mož. Opremljeni so bili s puškami z bajoneti, šestimi bombami na moža in 25 vrečami za pesek. Bombaška skupina se je po jarku premikala z razmikom med posamezniki, da bi se minimiziralo žrtve, ki bi jih povzročile nasprotnikove bombe. Če so prišli do zavoja v jarku, kjer so pričakovali nasprotnika, so pred napredovanjem vanj zmetali bombe. Vodja je bil včasih opremljen z majhnimi zastavicami, ki jih je zatikal na vrh jarka, s čimer je ostalim skupinam pokazal, kateri deli so že bili očiščeni in s tem preprečil prijateljski ogenj. Če je bilo napredovanje skupine zaustavljeno zaradi odpora nasprotnika, se je z ukazom „vreče za pesek naprej“ zaustavilo skupino, druga ekipa je pričela z izgradnjo blokade. Blokado se je gradilo med ekipama, tako da je lahko med gradnjo prva ekipa zadrževala nasprotnika (Bull 2007, 36–7).

Napad na utrjene točke in mitralješka gnezda je zahteval drugačen pristop. V tem primeru sta dva vojaka zavzela strelske položaje in streljala v strelske line cilja. S tem sta

nasprotnika dovolj zamotila, da so se preostali člani skupine lahko približali z boka ali izza hrbta, pri čemer so uporabljali granatne lijake za kritje. Ko so se dovolj približali, so iz nepričakovanih smeri cilj napadli z bombami (Bull 2007, 37).

Bombe so bile tako učinkovite, da so popolnoma izpodrinile uporabo puške. General Ludendorff je pozval k ponovnem učenju uporabe puške, saj je bolje, da pehota drži nasprotnika na razdalji in se ne spušča v boje mož na moža, kjer ima nasprotnik preveliko številčno premoč (Bull 2007, 39).

5.3 INFILTRACIJA

Z razvojem decentralizirane obrambe v globino se je morala dodatno decentralizirati tudi pehotna taktika napada. Gre za pojav, kjer so jurišne enote pritiskale in napredovale v globino nasprotnikovih položajev kakor globoko so mogle, ne glede na uspeh enot na njenih bokih. Napadalec ni več napredoval v enotni in urejeni liniji, ampak po segmentih, kjer in kakor je mogel. V praksi je to pomenilo, da so majhne skupine, ki so jih vodili podčastniki ali nižji častniki (ki do začetka vojne niso imeli bistvene voditeljske vloge), zaobšle branilčeve položaje, ki so se premočno upirali. Tako so tiste enote, ki so napredovale mimo utrjenih točk, te točke lahko napadle v bok ali hrbet in s tem pomagale napredovati enotam, ki so jih te položaji ali mitralješka gnezda zaustavili.

Francozi so temu pravili „infiltracija“, zaradi česar se taktiki jurišnih enot pogosto reče „infiltracijska taktika“, a so Nemci pojav jemali kot nekaj naravnega in zanj niso imeli posebnega imena (Gudmundsson 1995, 66–7).

5.4 TAKTIKA MITRALJEZA IN PUŠKOMITRALJEZA V NAPADU

Podporni ogenj, ki ga je nudil puškomitraljez, je pehotnim oddelkom omogočal manevriranje v ugodnejši položaj (hrbet in bok) za napad na cilj (npr. mitralješko gnezdo), kjer so ga potem lahko napadli z ročnimi bombami. Pri napadih na strelske jarke je lahko puškomitraljez streljal preko jarkov, ki jih je pehota čistila, ter jo tako zaščitil pred protinapadi. Da puškomitraljezu ne bi zmanjkalo streliva ali usposobljenih mitraljezcev, je imelo orožje na voljo osem mož (celotni oddelek). En vojak je lahko nosil orožje. Dva ali trije

so mu sledili z vodo in strelivom, preostali štirje pa so jim sledili s puškami in ročnimi bombami. Pravilnik ni predvideval takega ravnanja, a se je pogosto zgodilo, da je druga ekipa manevrirala pod ognjem, ki ji ga je nudil puškomitraljez v prvi ekipi (Gudmundsson 1989, 100–1).

Rommel piše, da je v več primerih moral napasti nasprotnika brez predhodne artilerijske priprave. Napad svoje pehote je tako podprl z mitraljezi, ki so streljali na nasprotnikove položaje bolj z namenom onemogočanja učinkovite obrambe kot pa z namenom uničenja nasprotnika, ki je bil globoko v strelskih jarkih (Rommel 2009, 122).

5.5 TAKTIKA METALCEV PLAMENOV V NAPADU

Odred metalcev plamenov je bil ustanovljen 18. januarja 1915. V celoti je bil popolnjen s prostovoljci. Zanimivo je, da je bila večina prostovoljcev gasilcev; rezervni stotnik Reddemann je bil častnik pri gasilski brigadi v Leipzigu. Metalci plamenov so bili na podlagi pozitivnih izkušenj iz rusko-japonske vojne razviti pred vojno. Prva testiranja so bila izvedena leta 1907. V testnih napadih na utrdbe je Reddemann uporabljal gasilske črpalke s konjsko vprego – namesto goriva pa je črpal vodo. V sodelovanju z berlinskim inženirjem Fiedlerjem sta razvila dva prototipa metalcev plamenov – velikega in malega. Veliki metalec plamenov je lahko curke plamenov metal do 40 metrov daleč. Pomanjkljivost je bila njegova teža, za namestitev je bilo potrebno veliko časa. Ker ni bil premičen, je bil uporaben le pri napadih na položaje, oddaljene do 40 metrov. Orožje je imelo 100-litrski tank, ki je imel dovolj goriva za minuto delovanja. Prenosni model je imel posadko dveh mož. En je nosil tank z gorivom, drugi pa je namerjal cev. Njegov doseg je bil 20 metrov, prednost je bila v prenosljivosti (Gudmundsson 1995, 44; Bull 2007, 44).

Poglavitna taktična uporabnost metalcev plamenov se je kazala v strahu, ki so ga imeli nasprotniki pred orožjem. Kadar psihološki učinek ni bil dovolj, je plamen lahko povzročil hude opekline. Jarke je bilo možno čistiti relativno varno. Plamen je lahko prišel skozi strelske line v bunker in se odbijal od sten v jarku. Metalci plamenov so bili prvič uporabljeni v bitki pri Verdunu februarja 1915. Velika različica je imela podobno vlogo kot artilerija, pomagala je pehoti prodreti v nasprotnikove položaje. Manjša različica pa je dopolnjevala ročne bombe pri čiščenju jarkov, saj je plamen, kot bomba, lahko očistil jarke brez

nepotrebnega izpostavljanja strelca. Zaradi uspeha, ki so ga pokazali, se je odred razširil in preimenoval v 3. gardni pionirski bataljon (Gudmundsson 1995, 45 in 65).

Za kako uspešno orožje je šlo kaže statistika. Od 653 napadov z metalci plamenov je uspeh doseglo 535 napadov, 118 napadov ni doseglo uporabnih rezultatov. To kaže na približno 82 % uspešnost (Bull 2007, 48).

5.6 NOVOSTI NA PODROČJU ARTILERIJSKEGA OBSTRELJEVANJA

Prvi dve leti vojne je artilerija streljala na znane tarče – nasprotnikove jarke. Ko se je nemška pehota približala jarkom, so artilerijski opazovalci signalizirali svojim baterijam, naj preusmerijo ogenj na naslednji jarek. Sistem je bil povsem učinkovit v bitkah, kjer je nasprotnik sedel v jarkih. Pri Verdunu so Nemci premočno pritiskali na francoske branilce, tako da ti niso mogli urediti nove obrambne linije. Kot začasno rešitev so branili položaje z *ad hoc* obrambo iz kleti, gozdov in lijakov granat. Nevede so ustvarili neformalno obliko obrambe v globino. Ko je artilerija streljala na položaje, načrtovane vnaprej, je izpustila določene dela ozemlja in s tem pa utrjene točke, ki so jih branilci postavili tam. Rešitev je bila premični zaporni ogenj. Taktična učinkovitost artilerije se kaže predvsem v onemogočanju nasprotnika, ne pa v uničenju določenega cilja (z izjemo najtežjih orožij), zato so nemški topničarji obstreljevali tudi ozemlje med jarki. Artilerijska podpora napada je pričela z zapornim ognjem že na nikogaršnji zemlji, nato se je ob dogovorjenem času premaknila za 100 ali 200 metrov. Istočasno je pričela z napadom pehota. Zaporni ogenj se je nato premaknil za novih 100–200 metrov vsake dve do štiri minute, odvisno od vnaprej določenega urnika. Če je šlo vse po načrtu, je zaporni ogenj onemogočal nasprotnika, dokler se ni nemška pehota dovolj približala, da jih je lahko napadla. Težava, ki je pestila uporabo premičnega zapornega ognja, je bila v koordinaciji artilerije in pehote. Artilerijski opazovalci so imeli sredstva komunikacije, s katerimi so lahko upočasnili premike ognja, a signalne rakete, telefoni in golobi ter psi pismonoše niso bili vedno zanesljivi. Pogosto se je zgodilo, da je zaporni ogenj „ušel“ pehoti, ki se je premikala prepočasi ali pa je upočasnil napad pehote, ki je napredovala nepričakovano hitro (Gudmundsson 1995, 65–6 in 74).

Leta 1918 je bila artilerijska priprava napada še vedno obravnavana kot ključna, a nič več nediskriminatorna in časovno razvlečena. Zdaj je bila kratka, sunkovita in usmerjena na specifične cilje – „koncentrirana v času in prostoru“. Za manjše bitke bi bila priprava napada lahko dolga nekaj minut, za večje operacije nekaj ur. Artilerija je imela v pripravi napada več vlog; nevtralizacijo nasprotnikove artilerije, branilcev v strelnih jarkih in uničevanje

položajev; obstreljevanje nasprotnikovih rezerv in komunikacij; ustvarjanje premičnega zapornega ognja, ustvarjanje zaščitnega zapornega ognja za pehoto, ki brani zajete položaje; pomoč pri ustavljanju nasprotnikovih protinapadov (Bull 2007, 125–6).

5.7 STRUPENI PLINI

Bojni strupi so bili prvič množično uporabljeni v 1. svetovni vojni. S strupenimi plini je povezan mit, je, da so bili prepovedano orožje. Haško konvencija ni prepovedala uporabe strupenih plinov kot takih. Prepovedana je bila uporaba projektilov, katerih primarni namen je bilo širjenje dušljivih in škodljivih plinov (Lillian Goldman Law Library 2008). Kot rezultat te konvencije so nekatere države odmislele strupene pline v celoti, druge pa so jih testirale kot morilski agent, a ne v projektilih. Države so to razlagale, kot da sledijo konvenciji po črki, a so fleksibilne v njenem duhu (Bull 2007, 48).

Za prvi napad s plini je pogosto omenjen nemški napad 22. aprila 1915 pri Ypresu, kar je zmotno. Francozi so že pred aprilom 1915 uporabili projekte s solzivcem, a je bil napad brez učinka. Nemci so podoben plin uporabili na vzhodni fronti, ki pa zaradi mraza ni bil učinkovit. Za plinski napad pri Ypresu bi se lahko reklo, da je šlo za prvi smrtonosni napad s strupi (Bull 2007, 48).

Strupeni plini so bili nepraktični za uporabo. Če se je plin spustilo iz cilindrov, se je za napad na sedem kilometrov širokem odseku potrebovalo 6,000 cilindrov. Napad pri Ypresu je bil neučinkovit, ker nemška vojska ni imela taktike, ki bi sledila plinskemu napadu in niso zasedli položajev, ki so jih zapustili prestrašeni branilci. Inštalacija cilindrov je bila izjemno nevarna, zato so plinske napade največkrat izvajali v mirnejših sektorjih. Plinski napadi so postali predvidljivi, s tem pa se je izgubil element presenečenja. Poleg tega so bili nevarni le tistim, ki so se nahajali najbližje izpustu. Niso imeli bistvenega učinka na nasprotnikovo zaledje in rezerve. Plini se niso izkazali kot orožje za masovne poboje, zelo malo je bilo smrtnih žrtev. Nekateri so bili za kratek čas oslepljeni, druge so pestili dolgoročni zdravstveni problemi, velika večina vojakov pa se je vrnila na bojišče. V nemški vojski je bilo s plini poškodovanih okoli 200.000 vojakov. Od tega jih je 9.000 umrlo, kar je manj kot pet odstotkov. V vojni je Nemčija imela 2 milijona mrtvih, od tega jih je približno pol odstotka umrlo zaradi plinov (Bull 2007, 49 in 51–2).

Artilerijski projektili s plinom

Plini so lahko postali učinkovitejši le, če se je tarče napadalo s projektili. Nemška vojska je to orožje uporabila kljub eksplicitni prepovedi uporabe. Zdaj so lahko nasprotnikove položaje zaplinili brez predhodnega opozorila. Namesto zaplinjanja celotne fronte so se lahko osredotočili na zelene točke. Ker so leta 1916 vse večje udeleženske v vojni (z izjemo Rusije) že uporabljale učinkovite plinske maske, je bilo splošno sprejeto, da je plin namenjen kvečjemu onemogočanju in ne ubijanju nasprotnika. Nemška vojska je uporabljala granate, ki so imele vrisane barvne križe glede na njihovo sestavo. Gre za artilerijske projekte, ki so vsebovali plin in eksploziv in so na cilju povzročili vrsto različnih učinkov. „Rumeni križ“ je bil označba za gorčične pline. Gre za pline mehurjevce, ki so bili že od vsega začetka namenjeni onemogočanju nasprotnika in ne ubijanju. Granata je eksplodirala s pridušenim zvokom. Zaplinjeni pogosto niso vedeli, da so tarča plinskega napada, dokler niso izgubili vida, na izpostavljenih delih telesa pa so se jim pričeli pojavljati mehurji. Čeprav so redki izgubili življenje, je bil napad z gorčičnim plinom lahko uspešen. Zaplinjeni vojaki so bili popolnoma onemogočeni, ranjenci so polnili ambulantne postaje in slabo delovali na moralo. Šibka točka teh projektilov je bila, da so bile količine strupov zelo majhne. Granata „modri križ“ (mešanica difenilklorarzina in eksploziva) za havbico 105 mm je imela le 41 gramov kemikalije. „Zeleni križ“ (difosgen – dušljivec, namenjen ubijanju) za 77 mm poljske topove je imel pol litra strupa v tekočem stanju. Granate kalibra 210mm so vsebovale osem litrov tekočine, a je bil režim ognja izjemno počasen. 21.000 plinskih granat različnih kalibrov je bilo potrebnih, da se je za 6–8 ur zaplinilo kvadratni kilometer fronte. Da bi se problem rešilo, je bilo potrebno razviti novo orožje, „plinski projektor“. To orožje je bilo namenjeno izstreljevanju plinskih projektilov brez uporabe konvencionalnih havbic in topov (Gudmundsson 1995, 102; Bull 2007, 52–3).

5.8 PATRULJE

Z nazivom „patrulja“ (ang. *raid*) označujemo manjše odprave in večje (tudi do velikosti bataljona in več) napade na nasprotnikove jarke z namenom pridobivanja informacij in ujetnikov. Ker pridobitev ozemlja ni bila predvidena, je bilo bistveno, da so bili napadi časovno čim hitrejši. Napadalci so vdrli v nasprotnikove jarke, pograbili ujetnike in možne dokumente in se takoj umaknili na začetne položaje. Do prvega napada te vrste naj bi prišlo že 4. oktobra 1914, izvedel pa ga je angleški vod. Prve patrolje so bile majhne, pogosto so jih sestavljali le častnik s spremstvom do šest vojakov. Te patrolje so bile predvsem namenjene izvidovanju, iskalo se je informacije o pehotnih ovirah, reliefu, nasprotnikovih vojaki in podobno. Napad, ki sta ga izvedla 5. in 7. kanadski bataljon 16. novembra 1915, je postal model za podobne napade. Napadalci so z uporabo zemljevida nasprotnikovih položajev v zaledju pripravili poligon, kjer so vadili. V napadu so koordinirano sodelovali pehota, artilerija in minometi. Napadalci so bili razdeljeni v dve skupini po 70 članov (okvirno velikosti voda tistega časa). Vsaka skupina je bila razdeljena na ekipo petih, katerih naloga je bila napraviti prehod čez žične ovire, dve bombaški skupini in dve skupini za blokado. V napadu sta sodelovali še prisluškovalna postaja in rezervna skupina. Na dan napada je artilerija koncentrirala ogenj na mitralješka gnezda in ovire iz bodeče žice. Sam napad je stekel ponoči. Eno skupino so odkrili in se je morala umakniti, drugi pa je uspel preboj v rove, zajetje ujetnikov in izmik. Artilerija je med napadom obstreljevala nemške rezervne položaje. Ko so se napadalci izmaknili, pa je preusmerila ogenj na položaje, ki so jih ravnokar napadli, in s tem preprečila protinapad. Kanadčani so v napadu imeli enega ranjenega vojaka in enega, ki ga je ubilo malomarno ravnanje z orožjem. Niso bili vsi napadi tako uspešni. Včasih so se branilci umaknili, na svoje položaje pa poklicali artilerijski in mitralješki ogenj, kar je pogubilo napadalce (Bull 2008b, 229–31).

Agresivne patrolje, kot jih lahko imenujemo, so postale del pozicijskega bojevanja. Oprema patrolj se je prilagodila novim nalogam. Britanci so uporabljali namenske obleke. Nemci so s pasov sneli torbice za naboje. Jünger je pri enem od napadov nase obesil dve vreči za pesek, v eni je imel štiri bombe s časovnim vžigalnikom, v drugi štiri z udarnim vžigalnikom. V desnem žepu tunike je nosil revolver, privezan na vrvico, v desnem hlačnem pa majhno pištolo. V levi žep tunike je spravil pet „jajčastih“ bomb, v levi hlačni žep kompas in piščalko. Na pasu je imel vzmetne kavljje, s katerimi je iz bomb vlekel varovalke, nož in

škarje za žico. V notranjem žepu je imel denarnico z domačim naslovom. S seboj je vzel še prisrčnico viskija. Našitke in podobne označbe se je snelo iz uniform, da nasprotnik ne bi mogel pridobiti informacij od padlih. Nemška vojska je nekaj časa za identifikacijo uporabljala bele trikotnike na hrbtu ali bele trakove na rokavih. Ponoči so si počrnili obraze in ostale izpostavljene dele teles, včasih so nosili neprebojne jopiče (Bull 2008b, 234; Jünger 2004, 125 in 185).

5.9 OSTROSTRELSTVO

Ostrostrelstvo je svojevrstna aktivnost, a so njegovi cilji v osnovi enaki ciljem patrolj. Namen je nadzor nikogaršnje zemlje, vznemirjanje nasprotnika in pridobivanje informacij. Ostrostrelstvo samo je bilo leta 1914 staro skoraj stoletje, a je bilo v evropskih vojskah slabo razvito. Prvi ostrostrelci (v 1. svetovni vojni) so bili lovci, ki so civilne tehnike prenesli na bojišče. V ostrostrelstvu so do leta 1915 dominirali Nemci. Sprva so uporabljali športna orožja, Bavarci naj bi prve strelske daljnoglede dobili decembra 1914. Bavarski polki so imeli enega ostrostrelca na četo, po letu 1916 pa tri. Britanci so imeli na voljo močne puške za lov na veliko divjad, a le malo strelskih daljnogledov. Do julija 1915 jih je vlada naročila le 1.260. V približno tem času so Kanadčani imeli štiri ostrostrelce na bataljon. Prvi britanski ostrostrelci so bili častniki, ki so uporabljali svoje civilno orožje. Izstopal je lovec na veliko divjad, Hesketh-Pritchard, ki ga zaradi let niso sprejeli v vojsko. Na fronto je prišel kot spremljevalec vojnih dopisnikov, s seboj pa je prinesel svojo športno puško z optiko. Za svoje poslanstvo si je zadal iskanje načinov, s katerimi bi lahko dražil Nemce (Bull 2008b, 236–7).

Ostrostrelstvo je zgodaj postalo več kot zgolj razvedrilo. Ostrostrellec je lahko prikrito ubijal izpostavljene nasprotnikove vojake, predvsem stražarje. To je na nasprotnikovo moralo vplivalo destruktivno, saj je močno omejilo možnost gibanja. Z ubijanjem stražarjev in artilerijskih opazovalcev se je zmanjšala nasprotnikova sposobnost opazovanja. Britanci so leta 1916 pričeli ustanavljati ostrostrelske šole, izumljali so se različni pripomočki – strelske line, namenska kamuflaža, silhete, ki so ponazarjale človeka. Ko bi nasprotnik streljal na tako tarčo, bi izdal svoj položaj. V britanskem priročniku za ostrostrelce iz decembra 1917 so bila napisana navodila za uporabo ostrostrelcev tako v obrambi kot v napadu. Priročnik je narekoval osem ostrostrelcev na bataljon, a so jih nekateri britanski imeli že 12 in več. V

nemški vojski so proti koncu vojne imeli normo 24 ostrostrelcev na bataljon. Ostrostrelstvo se je tako iz „športa“ razvilo v značilnost modernega vojskovanja (Bull 2008b, 238–9).

5.10 O NAPADU 1918

1. januarja 1918 je izšel dokument „Napad v pozicijskem vojskovanju“ kot del širšega priročnika „za pozicijsko bojevanje vseh zvrsti vojske“. Dokument predstavlja višek razvoja doktrine jurišne taktike in je bil podlaga za urjenje enot, ki so sodelovale v zadnjih nemških ofenzivah 1. svetovne vojne. Večina besedila v dokumentu je bila objavljena tekom vojne, ki so bili zdaj združeni v en dokument (Bull 2007, 121).

Dokument izpričuje, da se je jurišna taktika razvijala predvsem na zahodni fronti. General Ludendorff je dejal, da so na vzhodni fronti večinoma uporabljali stare taktične metode in urjenje, ki so se ga naučili pred vojno. Na zahodu pa so bili drugačni pogoji, ki se jim je bil on dolžan prilagoditi. Primer bitke za Rigo se pogosto omenja kot šolski primer jurišne taktike, a je, čeprav gre nedvomno za izjemen uspeh, v dokumentu omenjen le enkrat. Tudi Jünger omenja, da so se postopkov za ofenzivo v zadnjem letu vojne učili iz izkušenj bitke za Cambrai, ne Rige (Bull 2007, 122–3).

Teoretični model napada

Ključni koncepti napada so bili: temeljita „izobrazba“ jurišnih enot, vloga poveljevanja, kakovost komunikacije med zvrstmi in težišče napada. Enote so morale pred napadom uriti postopke na v ta namen zgrajenih poligonskih jarkih. Gojiti je bilo potrebno napadalni duh in voljo do osvajanja, ki so jo imeli na začetku vojne, saj je to prvo zagotovilo uspeha. Velik pomen je bil dan iniciativi, saj je vsak napad predstavljal priložnost za neodvisno delovanje in odločanje celo pri posameznemu vojaku. Težišče napada je koncept, ki so ga uporabljali že v antiki. Namen koncepta je z lokalno premočjo ustvariti manjši uspeh, ki lahko ustvari rezultate, po velikosti neprimerljive z vloženim trudom. Z drugimi besedami, taktični preboj fronte bi se lahko razvil v strateški uspeh in nadaljevanje manevrskega vojskovanja. Bitka za preboj je načrtovala napredovanje do najglobljšega možnega cilja, konsolidacijo ozemlja – napredovati je bilo potrebno hitro in v globino. Rezerve naj bi se pošiljalo na točke, kjer je bil preboj uspešen. Tako bi sveži napadalci v obliki pahljače razširili mostišče in se razlezli po nasprotnikovem zaledju. Sektorji, kjer bi bil napad zadržan, bi

napadle enote iz sosednjih sektorjev. Napadalci bi branilce obkolili in omogočili preboj tudi na tem mestu (Bull 2007. 124–5).

Artilerijska priprava je bila ključna, uspeh pa naj bi bil odvisen od tega, kako zelo je pehota izkoristila trenutek, ko so bili nasprotniki onemogočeni od zapornega ognja. Boj mož na moža v jarkih naj bi bil kratek, če pehota napade odločno in vstopi v jarke istočasno, ko artilerija izstrelji zadnje granate (Bull 2007, 125–6).

Napadalci so še vedno morali prečkati območje, ki ga je z zapornim ognjem prekrila branilčeva artilerija, a so bile izgube ob uporabi primerne taktike manjše. Če je napad ohranil presenečenje, je prvi val lahko prečkal nikogaršnjo zemljo pred pričetkom branilčevega obstreljevanja. Naslednji valovi so zmanjšali učinek nasprotnikove artilerije s hitrim premikom čez bojišče. Napad bi vodili jurišni odredi, ki bi prodirali v nasprotnikove položaje, kjer bi lahko. Branilčeve utrjene točke so obšli in napadali na točkah, kjer so pričakovali najmanjši odpor. Napadalci v naslednjih valih bi se soočili z utrjenimi točkami, ki jih je prvi val pustil za seboj in bi jih uničili z obkolutvijo. V zapiskih iz leta 1918 je bilo še enkrat poudarjeno: „Ne napadajte v tesnih formacijah – odloča uporaba pomožnih orožij v pravih trenutkih in ne številke“. Ta stavek ponovno pokaže, da so tesne formacije stvar preteklosti, nudi pa nam tudi razlago za strukturo jurišnih enot, ki so vsebovale raznovrstna orožja za lastno podporo (Bull 2007, 127–8).

6 OBOROŽITEV IN OPREMA JURIŠNIH ENOT

6.1 OBOROŽITEV

Jurišne enote so uporabljale širok spekter oborožitve. Pri nekaterih gre za povsem konvencionalne primerke, pri drugih za stara orožja, uporabljena na nov način, pri tretjih pa za povsem nove, še nepreizkušene sisteme.

Puške repetirke

Osnovno oborožitev nemškega pehotnega vojaka je predstavljala puška Gewehr 1898, ki je uporabljala naboj 7,92x57 mm. Dolga je bila 125 centimetrov (Fowler in Sweeney 2007, 142). Nabojišče je imelo kapaciteto petih nabojev, ki pa so jo poizkušali povečati z okvirji za

25. Ti so se izkazali kot nerodni za uporabo, njihova raba je bila omejena (Drury 2007, 20). V praksi je bilo ugotovljeno, da je standardna puška preokorna za uporabo v jarkih. Namesto njih so se pričele uporabljati skrajšane verzije, karabinke K.98, ki so jih že uporabljali pionirji in konjenica (Bull 2007, 85). Skrajšana verzija puške je bila dolga 108 centimetrov (Fowler in Sweeney 2007, 138).

Polavtomatske pištole

Nekateri vojaki, predvsem podčastniki v mitraljeških in minometnih enotah, so bili oboroženi s polavtomatskimi pištolami. Pištoli P08 Luger in Mauser M1896 sta imeli možnost namestitve kopita, s čimer se jima je efektivni doomet podaljšal na okoli 100 metrov. Pištole so se izkazale kot učinkovito orožje v jarkih, učinkovitost pa se je lahko še povečala z uporabo „polžjega“ okvirja s kapaciteto 32 nabojev (Drury 2007, 22; Fowler in drugi 2009, 64 in 70).

Mitraljezi

Nemška vojska sprva ni bila navdušena nad mitraljezom, med pehotne polke jih je uvedla šele leta 1913. Ko so vojne izkušnje pokazale učinkovitost orožja, je njihovo število v enotah strmo naraščalo. Leta 1914 je vsak pehotni polk imel mitralješko četo s šestimi orožji. Tekom leta 1915 so polki dobili dodatne mitralješke oddelke s tremi ali štirimi orožji. Do konca leta so mnogi polki že imeli dve polni mitralješki četi. Do sredine leta 1916 so nekateri polki imeli po 25 mitraljezov, drugi pa so ostali s predpisanimi šestimi. Avgusta je bila sprejeta nova standardna organizacija, ki je vsakemu polku predpisala tri mitralješke čete, po eno za vsak bataljon. Leta 1917 je število mitraljezov še vedno naraščalo. Vsak polk je obdržal tri mitralješke čete, ki pa so se povečale na osem, deset in končno dvanajst orožij na četo (Drury 2007, 23).

V nemški vojski je bil v uporabi mitraljez MG08 kalibra 7,92 mm. Mitraljez je imel sloves neuničljivega. Orožje je bilo dovolj robustno, da je lahko streljalo neprekinjeno, dokler je imelo na voljo vodo (šlo je za vodno hlajen mitraljez) in strelivo, včasih se je prej izčrpala posadka. Slabost mitraljeza je bila njegova teža. Samo orožje, brez streliva in vode, je tehtalo 18 kilogramov. Polno vode, z enim trakom streliva in podstavkom, v obliki sani (orožje sta lahko nosila dva ali štirje vojaki kot nosila), se je teža orožja povzpela na približno 68 kilogramov. Če se je orožju pritrdilo jekleni ščit za posadko, je to pomenilo dodatnih 27 kilogramov (Bull 2007, 98; Drury 2007, 24; Fowler in Sweeney 2007, 211).

Puškomitraljezi

Nemška vojska se je seznanila s prednostmi puškomitraljeza leta 1915, ko so za to vlogo pričeli modificirati mitraljez MG08. Dokler niso pričeli izdelovati svojih puškomitraljezov, so v posebnih bataljonih uporabljali zajeta orožja nasprotnikov. Mednje so spadali puškomitraljezi Madsen danske izdelave, zajeti pri Rusih. Madsen je veljal za pravi puškomitraljez. Težak je bil približno 10 kilogramov, nameščene je imel nožice, polnil pa se je z okvirji po 20 nabojev. Bataljoni so bili razdeljeni v tri čete s po štirimi častniki, 160 vojaki in 30 puškomitraljezi. Vsak puškomitraljez je imel posadko štirih vojakov. Večina Madsenovih puškomitraljezov je bilo izgubljenih med bitko pri Sommi, zamenjali pa so jih z zajetimi Lewis puškomitraljezi, ki so jih uporabljali Britanci. Lewisov puškomitraljez je bil težak nekaj čez 12 kilogramov in velja za enega najboljših zračno hlajenih puškomitraljezov 1. svetovne vojne. Polnil se je z diskom za 47 nabojev (Drury 2007, 24–25; Fowler in Sweeney 2007, 204 in 217).

Nemčija je pričela uporabljati puškomitraljez MG08/15 šele decembra 1916. V osnovi je šlo za mitraljez MG08 z nožicami, pištolskim ročajem in lesenim kopitom. Orožje je bilo še vedno vodno hlajeno. Polnilo se je z bobnom za 100 nabojev. Orožje je brez vode in streliva tehtalo kar 17 kilogramov, z vodo pa skoraj 20. Čeprav je bil težak dvakrat toliko kot puškomitraljezi, ki so jih uporabljale sile Antante, pa je obdržal večino pozitivnih karakteristik mitraljeza MG08 in je lahko streljal neprekinjeno dlje časa. Pehotne čete so dobile vsaka po tri spomladi 1917, do konca leta pa se je število povečalo na šest. Britanci so s svojimi Lewis puškomitraljezi ustvarili oddelek v pehotnih vodih, Nemci pa so s puškomitraljezi MG08/15 ustvarili četrti vod v pehotnih četah. V vode so jih integrirali šele, ko se je število orožij povečalo (Drury 2007, 25; Fowler in Sweeney 2007, 213).

Brzostrelke

Jurišni bataljoni so v uporabo dobili tudi prvo učinkovito brzostrelko – MP18. Brzostrelka je uporabljala pištolsko strelivo kalibra 9 mm. V zadnjem letu vojne je bilo proizvedenih več kot 30 tisoč, a jih je večina prišla na fronto šele po veliki marčevski ofenzivi (Drury 2007, 21–2; Fowler in drugi 2009, 133).

Ročne bombe

Za boj mož na moža se je pred svetovno vojno uporabljalo puško in bajonet, ki pa sta bila za boj v jarkih neprimerna. Novo primarno orožje za boj v rovih so postale ročne bombe. Že drugi mesec vojne so se nemški častniki zavedli, da lahko vojak z vrečo ročnih bomb sistematično očisti jarek bolj učinkovito, kot to stori vojak s puško in bajonetom, pri tem pa svoje telo manj izpostavlja nasprotniku. Ročne bombe so bile še posebej učinkovite v cik-cak rovih, kjer bi moral vojak s puško izpostaviti celotno telo, da bi pregledal del rova, bombaš pa se je izpostavil le toliko, da je okoli vogala vrgel bombo.

V začetku vojne so bili za uporabo ročnih bomb usposobljeni le pionirji, ki so uporabljali „kroglične bombe“. Namenjene pa so bile obrambi utrdb na mejah. Ko se je zanimanje za orožje povečalo, so se pričele uporabljati „krtače“. Gre za improvizirane bombe, narejene iz presežkov eksploziva. Leta 1915 so prišle v uporabo palične bombe. Šlo je za približno deset centimetrov dolg cilinder, premera 7,5 cm, pritrjenega na 22,5 cm dolgo palico. V naslednjem letu pa so v uporabo prišle še „jajčaste“, 310 gramov težke bombe, oblika katerih je spominjala na kokošje jajce. Izurjeni bombaš je lahko to bombo vrgel do 50 metrov daleč. Obe vrsti ročnih bomb sta se zanašali predvsem na moč eksploziva in ne na fragmentacijo. To pomeni, da so bile uporabne predvsem v jarkih in ne toliko na odprtem terenu (Gudmundsson 1995, 35; Drury 2007, 22–3).

Metalci plamenov

Nemška vojska je v boju uporabljala dve vrsti metalcev plamenov, majhnega, ki sta ga upravljala dva moža in velikega, statičnega. Pri prvem je eden nosil tank z gorivom, drugi pa je usmerjal cev. Naprava je bila relativno preprosta, stisnjen dušik je potisnil gorivo iz cevi, ki se je, ko je zapustilo cev, vnelo. Odred metalcev plamenov je postal 3. gardni pionirski bataljon. Sprva je imel šest čet, od leta 1917 pa dvanajst. Vsaka četa je imela 20 velikih in 18 manjših orožij. Večina jurišnih bataljonov je imela vod 4-8 majhnih metalcev plamenov (Drury 2007, 28).

Metalci bomb

Nemška vojska je že pred vojno uporabljala ročne bombe, ki jih je bilo s pomočjo slepega naboja izstreliti iz puške. Odsun je bil velik in orožje nenatančno. Leta 1916 so v enote uvedli namenske metalce bomb. Orožje je bilo iz dveh delov, metalca, težkega 23 kilogramov, in platforme, težke 15 kilogramov. Istega leta je vsak pehotni polk imel 12 teh

orožij. Za metalec bomb so izumili posebno odskočno bombo, ki je imela ločeno polnitev črnega smodnika, ki je bombo, ko je pristala na tleh, ponovno dvignil v zrak, tik preden je eksplodirala (Drury 2007, 26).

Minometi

Ob začetku vojne so pionirji imeli na voljo tri tipe minometov, ki so bili že opisani. Minometi so streljali pod zelo visokim kotom, težje mine so lahko pokopale celotne odseke jarkov. Zvok min, ki so se počasi spuščale proti tlam, je tiste, ki so bili obstreljevani, dodatno navdihoval z grozo. Vse tri različice minometov so bile izboljšane leta 1916, povečal se jim je domet, vpeljana je bila možnost uporabe min s plinskimi polnitvami. Jurišni bataljoni so v svoji sestavi uporabljali le lahke minomete, nedvomno pa so jih v boju podpirale tudi težje verzije tega orožja (Drury 2007, 26–7).

Artilerija

Jurišni bataljoni so v svoji sestavi imeli baterijo lastne artilerije. Sprva so uporabljali 37 mm topove, ki pa niso dosegali pričakovanj. Nemci so verjeli, da je najboljše orožje za uničevanje mitraljeških gnezd majhen poljski top, ki bi nanje streljal z neposrednim ognjem. Namesto 37 mm topov so leta 1916 pričeli uporabljati namensko modificirane havbice kalibra 76,2 mm. Šlo je za standardni ruski top s cevjo, skrajšano iz 228 cm na 125 cm. Namerilne naprave so bile nastavljive do 1800 metrov. Orožje je po bojišču premikala pehota. Da bi bilo čim lažje, mu je bilo odvzeto vse nepotrebno. Streljal je granate težke 5,9 kg. Ob pojavi tankov na bojišču se je orožja uporabljalo tudi kot protitankovske topove (Drury 2007, 28).

6.2 OPREMA

Poleg izvajanja inštrukcij in bojnih akcij je bila ena prvih nalog Rohrovih mož preizkušnja nove jeklene čelade. Bauer naj bi že leta 1900 opazil, da lahko najmanjši delci granat predrejo usnjene čelade, ki so bile v rabi v tistem času. Vprašanje o boljši zaščiti za glavo se je v generalštabu pojavilo že leta 1912, a se je projekt pričel šele, ko so poškodbe glave postale vse pogostejše. Prva čelada je bila normanskega tipa. Zaradi teže je bila

nepraktična, izdelali so jih le 1.500. Na podlagi statističnih podatkov o tipu projektilov, ki povzročajo poškodbe glave, so oblikovali optimalno obliko in debelino čelade s katero bi lahko preprečili čim večje število teh poškodb. Testne čelade so bile izdelane novembra 1915. Januarja 1916 je bilo izdelanih že 30 tisoč kosov. Čelada, težka 1,2 kg, je predstavljala prepoznavni znak nemških vojakov v času obeh svetovnih vojn. Čelada je imela tudi nastavke za dodatno jekleno ploščo, ki so jo uporabljali predvsem ostrostrelci in stražarji. (Bull 2007, 82–83; Drury 2007, 18).

Rohrov bataljon je testiral tudi neprebojne jopiče, ki pa niso bili uspešen projekt. Njihova uporaba je ostala omejena, saj so uporabnike bolj ovirali kot ščitili. Uporabljali so jih predvsem stražarji in ostrostrelci. Testiralo se je tudi neprebojne ščite, ki pa so bili pretežki za uporabo v napadu (Bull 2007, 83; Drury 2007, 18).

Pripadniki jurišnih bataljonov so uporabljali prirejeno opremo. Opremo so sestavljali:

- jeklena čelada,
- gorska uniforma, z ojačenim mednožnim predelom, kolena in komolci,
- gorski škornji,
- gamaše,
- orodje za vkopavanje ,
- krampi, večje lopate, sekire, škarje za žico,
- dve čutarici na osebo,
- karabinka,
- bajonet,
- podčastniki so bili oboroženi s polavtomatskimi pištolami.

Zaradi pogoste rabe ročnih bomb so vojaki jurišnih enot prevzeli naziv „grenadir“ (kot zamenjava za naziv „vojak“ ali „strelec“) (Bull 2007, 85).

6.3 MORALA

1. svetovna vojna je bila za udeležene hudo psihološko breme. Bitke niso bile več izborjene v nekaj dneh, trajale so po več tednov ali celo mesecev. Kadar ni bilo načrtovanih večjih ofenziv, so vojakovi dnevi minevali ob pripravljanju pehotnih ovir, kopanju jarkov, straži in podobnih opravilih. Pri tem so jih motili občasni mitralješki rafali, artilerijsko obstreljevanje in ostrostrelci – neosebni ubijalci, ki so predstavljali nevidnega nasprotnika in vojaku onemogočili, da bi se z njim spoprijel „iz oči v oči“. Vojna za pehotnega vojaka ni predstavljala ničesar častnega. Niso zmagovali na bojišču in niso vkorakali v okupirana mesta. Frontna črta se skorajda ni premikala in edino, kar jim je preostalo, je da so vzdržali. Pripadniki jurišnih enot so bili drugačni. V obrambi so preživeli zelo malo časa, na fronto so se pripeljali v tovarnjakih. V mraku so se pretihotapili na položaje, ponoči izvedli nenadni napad na nasprotnika, do zore pa so se z ujetniki že vračali v bazo. Pehota, ki je branila sektor, kjer so napadli, se je morala soočiti z neizogibnim povračilnim artilerijskim obstreljevanjem. S patroljami v nasprotnikove jarke so razbijali sistem „živi in pusti živeti“, ki se je razvil na mirnejših sektorjih fronte. Gre za neformalno premirje med vojaki obeh strani (najbolj znano je božično premirje iz leta 1914, ko so nemški in britanski vojaki izmenjevali naslove, si kazali fotografije in igrali nogomet). Jurišniki so se zavedali svojega statusa. Nosili so prirejene uniforme, polne vreče granat, za pas so si zatikali buzdovane in bodala. Kot podmorničarji in piloti so postali heroji in ljubljenci tiska. Jurišniki so pozitivno vplivali na moralo preostale vojske. Mnogi mladi rekruti so si želeli v njihove vrste. Če je patrolja v enem sektorju vznemirila tamkajšnjo posadko, ker je to pomenilo povračila, pa je pozitivno vplivala na vojake v drugih sektorjih. Vojaki so preživljali tedne med obstreljevanjem v jarkih in niso mogli vrniti udarca, jurišniki so to počeli namesto njih (Gudmundsson 1995, 81–3; Drury 2007, 39–40).

Kako visoko motivirani so bili pripadniki jurišnih enot, se spominja tudi poročnik Ernst Jünger, častnik v jurišni enoti:

„Ko sem vprašal za prostovoljce, se je, na moje začudenje – bilo je že pozno 1917 –, javila približno četrtnina mož v vseh četah bataljona. Vojake sem izbral na svoj uveljavljeni način; pregledal sem jih, pri tem pa izbral „dobre obraze“. Nekaj tistih, ki niso bili izbrani, je bilo ob zavrnitvi na robu joka“ (Jünger 2004, 184).

7 JURIŠNE ENOTE DRUGIH DRŽAV

Zmotno bi bilo misliti, da je napredovala le nemška pehotna taktika. Elitne jurišne enote so imele vojske vseh večjih držav v vojni. Predvojna taktika evropskih armad je bila popolnoma neprimerna za bojevanje v jarkih in za opravljanje agresivnih patrolj. Januarja 1917 je francoska vojska ustanovila jurišne enote imenovane „elitni grenadirji“. Avgusta istega leta je ruska vojska formirala „šok“ (jurišne) bataljone v vsaki diviziji. Italijani so, podobno kot Nemci, svoje jurišne enote pričeli razvijati z eno enoto. Leta 1915 je bila ustanovljena „Četa prostovoljcev smrti“. Na podlagi te enote so mnogi polki formirali odrede „arditov“ (it. *soldati arditi* pomeni neustrašni vojaki). Do konca leta 1916 je odred arditov imela vsaka armada, korpus, pehotni polk in nekateri bataljoni. Ob porazu, ki so jim ga prizadejale nemške in avstro-ogrske jurišne enote pri Kobaridu, se je Italija odločila, da bo izurila celotni korpus elitnih jurišnih enot. Avstro-Ogrska je kot nemška zaveznica uživala njihovo podporo pri urjenju, septembra 1916 so bili prvi avstro-ogrski častniki in podčastniki poslani na inštrukcije k nemškim jurišnim bataljonom. Novembra 1916 so bile ustanovljene prve avstro-ogrske jurišne čete, ki so bile poslane na vzhodno fronto. Jurišne čete so bile v večini pehotnih polkov in gorskih brigad. V primeru večjih napadov so se polkovne jurišne čete združile v bataljon, neposredno podrejen divizijskemu poveljstvu. Kot je bilo značilno za nemške jurišne enote je imel bataljon dodan vod artilerije, oddelek minometov in oddelek metalcev bomb. Pomembno vlogo so odigrale med bitko pri Kobaridu, kjer so z nemškimi jurišnimi enotami potisnile italijanske sile vse do reke Piave (Rommel 2009, 10. pogl.).

V večini primerov so tuje jurišne enote dosegale enak standard kot nemške. Razlika pa je očitna pri učinku, ki so ga ne-nemške jurišne enote imele na taktiko povprečnega pešaka. Nemška vojska je, kot je že bilo omenjeno, jurišne enote ustanovila z namenom, da se v novi taktiki izuri čim večji del vojske. Vpliv jurišnih enot pri drugih državah na taktiko ostalih pehotnih vojakov je bil zanemarljiv. Čeprav so francoske enote elitnih grenadirjev izvajale agresivne patrolje, z učinki, povsem primerljivimi nemškimi, se je francoska pehota še vedno zanašala predvsem na tedenska artilerijska obstreljevanja pred napadi. Enako velja za Italijane, ki so povzeli francosko doktrino izčrpavanja, med tem pa zanemarjali izkušnje arditov (Gudmundsson 1995, 87–8).

8 ZAKLJUČEK

Diplomsko delo temelji na dveh hipotezah:

Hipoteza 1: *Taktika jurišnih enot se je razvila kot odgovor na pozicijsko bojevanje.*

Pravo pozicijsko bojevanje se je razvilo predvsem na zahodni fronti, medtem, ko je na vzhodni fronti nemška vojska še uporabljala taktiko, ki so jo urili v predvojnem času (Ludendorff v Bull 2007, 122). V literaturi se jurišna taktika pogosto imenuje »Hutierjeva taktika« po generalu von Hutierju, zmagovalcu bitke pri Rigi. Kot je bilo ugotovljeno v prejšnjih poglavjih je bitka za Rigo, ki je bila šolski primer uspešnega vojskovanja, v dokumentu Napad v pozicijskem vojskovanju omenjena le enkrat. Gudmundsson trdi, da bi ofenziva marca 1918 verjetno imela enake značilnosti, tudi če do bitke pri Rigi ne bi prišlo (Gudmundsson 1995, 121). Prav tako sem že pisal, da so večino novih orožij in pristopov testirali na zahodni fronti, kjer so se tudi pojavili prvi zametki jurišnih enot in prvi uradni jurišni odred. Čeprav so jurišne enote sčasoma uporabljali na vseh frontah in so taktiko dopolnjevali iz izkušenj povsod, kjer so jih uporabljali, predvidevam, da se pehotna taktika ne bi spremenila do te mere, če bi celotna vojna potekala po modelu vzhodne fronte. Še en dokaz v prid potrditvi hipoteze, je, da so bile jurišne enote vzpostavljene le za čas, dokler se fronta ne predre in se ne vzpostavi vojna manevrov, ki predvideva uporabo starih metod. Ob naštetih dejstvih lahko potrdim hipotezo.

Hipoteza 2: *Za uresničevanje ciljev so jurišne enote uporabile nova orožja in nove pristope.*

Kot je bilo ugotovljeno v prejšnjih poglavjih, so se jurišne enote vsekakor borile na način, drugačen navadni pehoti. Taktiko so prilagodili razmeram, povečala se je decentralizacija poveljevanja in povsem spremenila struktura (jurišnih) pehotnih enot. Če je na začetku pehotni bataljon vseboval le strelce s puškami repetirkami in mitraljeze, je na koncu vojne k arzenalu dodal še lastno artilerijo, povečal število mitraljezov in v primeru jurišnih enot celo metalce plamenov. Več orožij, ki so jih uporabljale jurišne enote, so predstavljala stara orožja, uporabljena na drugačne načine. Karabinke, skrajšane puške, so bile pred vojno namenjene pionirjem in konjenici. V jurišnih enotah jih je uporabljala tudi pehota. Enako je bilo z ročnimi bombami, ki so bile pred vojno orožje pionirjev, na zahodni fronti pa so predstavljale primarno orožje jurišnega vojaka. Puškomitraljez MG08/15 je bil

razvit med vojno, a so druge države uporabljale puškomitraljeze že pred vojno, tako da koncept ni bil povsem nov. Novo orožje je predstavljala predvsem brzostrelka MP18, ki pa zaradi konca vojne ni videla širše rabe.

Povečana ognjena moč, ki so jo nudili številni mitraljezi (in kasneje puškomitraljezi) v jurišnih enotah, je omogočila vodom in celo oddelkom, da so svoj manever podpirali z lastnim ognjem. Ker pa so večje jurišne formacije imele lastno organsko artilerijo je podporni ogenj teh orožij postal bolje koordiniran, saj se je skrajšal odzivni čas in veriga poveljevanja. Z ugotovljenim lahko podprem hipotezo. Čeprav so jurišniki uporabljali redka povsem nova orožja so, kot pehota, uporabljali mnoga orožja, ki jih pehota do tedaj ni. Vsekakor pa so bili njihovi pristopi povsem drugačni od pristopov, ki jih je poznala navadna linijska pehota s predvojnimi urjenjem.

9 LITERATURA

Bull, Stephen. 2007. *German Assault troops of the First World War*. Gloucestershire: Spellmount (Publishers) Ltd.

--- 2008a. The Early years of War. V *War on the Western front*, ur. Gary Sheffield, 172–217. Oxford: Osprey publishing.

--- 2008b. The Somme and Beyond. V *War on the Western front*, ur. Gary Sheffield, 218–263. Oxford: Osprey publishing.

Drury, Ian. 2008. German stormtrooper. V *War on the Western front*, ur. Gary Sheffield, 10–53. Oxford: Osprey publishing.

Fowler, Will, Anthony North in Charles Stronge. 2009. *The A-Z world directory of revolvers, pistols and submachine guns*. London: Southwater.

Fowler, Will in Patrick Sweeney. 2007. *The illustrated encyclopedia of rifles and machine guns*. London: Lorenz Books.

Franco-Prussian War. Dostopno prek: <http://francoprussianwar.com/> (27. julij 2012).

Gudmundsson, Bruce I. 1995. *Stormtroop tactics: innovation in the German army, 1914-1918*. Westport: Praeger publishers.

Guštin, Damijan. 2012. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 29. avgust.

Jünger, Ernst. 2004. *Storm of steel*. London: Penguin books.

Knific, Boris, ur. 2008. *Enciklopedija orožja: od leta 5000 pr.n.št. do 21. stoletja*. Radomlje: Defensor.

Lillian Goldman Law Library. 2008. *Laws of War : Declaration on the Use of Projectiles the Object of Which is the Diffusion of Asphyxiating or Deleterious Gases; July 29, 1899*. Dostopno prek: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/dec99-02.asp (30. avgust 2012).

Rommel, Erwin. 2009. *Infantry attacks*. Minneapolis: Zenith Press.

Sheffield, Gary. 2008. Foreword. V *War on the Western front*, ur. Gary Sheffield, 6–7. Oxford: Osprey publishing.

Slovenska vojska. 2012. *Lahka pehotna in podporna oborožitev*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/oborozitev-in-oprema/lahka-pehotna-oborozitev/> (30. avgust 2012).

Spartacus Educational. 2011. *The Boer War*. Dostopno prek: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/WARboer.htm> (27. julij 2012).

The Russo-Japanese War Research Society. Dostopno prek: <http://www.russojapanesewar.com/> (27. julij 2012).

Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina: Temelji vojaških ved, 1. knjiga*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2007. *Pehotna oborožitev in oprema: Stanje in smeri razvoja*. Ljubljana: Defensor.